

Täysistunto

Tiistai 17.9.2019 klo 14.01—16.32

Täysistunto alkoi klo 14.01. Täysistunto päättyi klo 16.32.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen (14.01—15.58) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (15.58—16.32).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 7/2019 vp.

3. Mikromuovien kieltäminen kosmetiikassa lainsäädännöllä

Kansalaisaloite KAA 3/2019 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään yksi tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aika-aulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.02 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää aloitteen tekijöitä tämän erittäin tärkeän, mikromuovia käsittelevän asian esille nostamisesta yhteiskunnassamme.

Mikromuovit ovat yhteiskunnallemme hallitsemattomalta tuntuva uhka. Moni kokeekin voimattomuutta asian edessä: Muovia on joka puolella. Niitä on tuotteissa, joita ostamme, juomavesissä, hengitysilmassa, eläimissä, maaperässä ja vesistöissä. Kuinka yksittäinen ihminen tai valtio voi vaikuttaa tähän ongelmaan? Onneksi, kuten tässä aloitteessa todetaan, tähän ongelmaan on olemassa paljon erilaisia tapoja, joilla voimme vaikuttaa. Lainsäädännön, toimintatapojen, ohjeistuksien ja asenteiden muutoksella voidaan estää muo-

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

vin joutumista luontoon ja pilkkoutumista mikromuoviksi. Olen sen kannalla, että asiaan tulee reagoida ja puuttua viipymättä. Asia on todella tärkeä.

Arvoisa eduskunta! Arvoisa rouva puhemies! Muovi ei kuulu vesistöihin. Me sosiaalidemokraatit olemme erittäin huolissamme vesistöjen roskaantumisesta ja pilaantumisesta. Jos me emme tartu toimeen nyt niin Suomessa kuin kansainvälisestikin, voivat seuraukset olla erittäin vakavia. Toimia tulee tehdä niin mikromuovien vähentämiseksi kuin ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Suomen vesistöjen läheisyydessä asuu merkittävä osa Suomen väestöstä. Esimerkiksi kotikaupungissani Lappeenrannassa, Saimaan alueella, vesistöillä ja niiden hyvinvoinnilla on merkittävä vaikutus ihmisten arkeen: sekä hyvinvointiin että myös toimeentuloon.

Arvoisa puhemies! Mielestäni kosmetiikan mikromuoveista tulee päästä eroon. Sen lisäksi on kuitenkin hyvä katsoa mikromuoveja koskevaa tilannetta myös kokonaisvaltaisemmin. Muoviongelmaan tulee löytää ratkaisu, joka läpyleikkää kaikki tasot muovin valmistuksesta aina kulutukseen ja sieltä kierrätykseen.

Arvoisa puhemies! Olen todella tyytyväinen siihen, että Rinteen hallituksen ohjelmassa on seuraava kirjaus: ”Tehostetaan muovinkierrätystä ja toimeenpannaan muovikartan ehdotukset.” Tämä hallitusohjelmassa mainittu muovitiekartta on väylä kohti kestäväää suomalaista muovitaloutta. Siihen on kerätty vuonna 2018 asiantuntijoiden toimesta keskeisimmät toimenpiteet muovijätteen aiheuttamien haasteiden ratkaisemiseksi. Kartta perustuu Euroopan unionin muovistrategiaan, joka on osa laajaa Euroopan unionin kiertotalouspakettia. On hienoa, että tähän asiaan on tartuttu laajasti koko Euroopan laajuudella.

Yksi muovitiekartan toimenpiteistä liittyy juuri mikromuoveihin, ja sen tarkoituksena on kehittää mikromuovien päästölähteiden sekä niiden ympäristö- ja terveysvaikutusten tunnistamista ja riskienhallintaa. Kirjauksessa myös mainitaan, että mikromuovien käyttöä tulee vähentää. Esitänkin hallitukselle ja vastaaville ministereille toiveen, että tämä tiekartta toimeenpannaan ja että lähdetään edistämään ja toimeenpanemaan sitä viipymättä. Toivon, että asia saa eduskunnassa sen tärkeyden kannalta tarvittavan käsittelyn.

14.06 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa puhemies! Puhtaat vedet ovat suuri kansallisuvarallisuutemme, jonka arvo on mittaamaton. Puhtaan makean veden ja niin kutsutun sinisen biotalouden merkitys kasvaa tulevaisuudessa edelleen, joten vesistämme kannattaa pitää hyvää huolta. Mikromuovien kieltämistä kosmetiikassa koskeva kansalaisaloite osaltaan liittyy tähän. Tahdonkin kiittää aloitteen tekijöitä sekä allekirjoittajia.

Vesiensuojelu palvelee vesivarojen hyödyntämistä sekä ympäristöterveyden ja sisäisen turvallisuuden tavoitteita. Suomen vesistöt vaativat aktiivista ja pitkäjänteistä suojelua joka tasolla, myös mikromuovien osalta. Useissa maissa mikromuovien käyttöä kosmetiikassa ollaan kieltämässä, ja esimerkiksi Ruotsissa ja Britanniassa näin on jo tehty. Mikromuovien mukana kulkeutuu kemikaaleja, ja näiden päätyminen ihmisen elimistöön aiheuttaa terveysriskin. Pienten kalojen kohdalla kertynyt mikromuovimassa tukkii ruuansulatuselimistön ja pahimmillaan nälkiinnyttää eläimen hengiltä.

Perussuomalaisten tuoreessa, tänä vuonna julkaistussa ympäristö- ja energiapoliittisessa ohjelmassa todetaan seuraavaa: ”Vaikka maailman vesistöjen suurimmat päästöt ja vesistöihin päätyvät muovijätteet syntyvät Aasiassa ja Afrikassa, on Suomessakin kiinnitettävä huomiota vesien muovijätteeseen sekä ylipäänsä muovin ja pilkkoutuneiden muovikappaleiden eli mikromuovien pääsyyn ympäristöön.”

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite ja sen sisältö ovat linjassa perussuomalaisten ympäristöpoliittisten tavoitteiden kanssa, ja sitä on meidän helppo tukea. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Jaha, tästä halutaan nähtävästi debattia, se on hienoa. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää puheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

14.08 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin suuri kiitos aloitteen tekijöille — 58 000 nimeä mukana ja oikealla asialla.

Mikromuovit ovat yksi sellainen haaste, joka meidän täytyy taklata, ja tämä liittyy ihmisten terveyteen ja vesistöjen tilaan ja tulevaisuuteen siinä suhteessa. Viimeisen 50 vuoden aikana muovin käyttö on globaalisti 20-kertaistunut, ja tulevan 20 vuoden aikana todennäköisesti suunta on samansuuntainen eli se jopa kaksinkertaistuu.

Se, mikä tässä on mielenkiintoista, on se, että mikromuovit voidaan kosmetiikkatuotteissa kokonaan korvata. Siihen on keinot olemassa, ja sen takia lainsäädännön ajantasais-taminen siltä osin on perusteltua. Keinot ovat olemassa, ja tavoite on selvä: vesistöt pitää pitää puhtaina.

14.09 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää tästä hyvästä ja ajankohtaisesta aloitteesta. Mikromuovihan on todella näkymätön ja pelottava uhka ihan globaalisti, ja tässä aloitteessa keskitytään siihen, että mikromuovia sisältävien kosmetiikkatuotteiden maahantuonti, myynti ja valmistaminen kielletäisiin Suomessa. Onneksi monet suomalaiset kosmetiikkavalmistajat ovat jo korvanneet mikromuovin tuotteissaan biohajoavilla tuotteilla, mutta hyvin paljon sitä on vielä tuontikosmetiikassa. Toivon todella, että tuontikielto voisi astua voimaan tämän aloitteen siivittämänä, ja toivon myös vastuullisuutta nyt kaikilta suomalaisilta kosmetiikkafirmoilta, että ne varmistaisivat sen, ettei niiden tuotteissa enää käytetä mikromuovia.

14.10 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän aloitteen tekijöitä erittäin hyvästä ja perustellusta aloitteesta. Viime kaudella meitä oli joukko kansanedustajia, jotka kirjallisella kysymyksellä ehdotimme tätä samaa.

Mikromuoviahahan tulee vesistöihin monista lähteistä, mutta yksi turhimpia ja helpoimmin poistettavia on tuotteet, joihin sitä lisätään tarkoituksella, kuten vaikkapa kosmetiikka. Tietysti parasta olisi, jos saisimme tästä asiasta EU-lainsäädännön, mutta uskon, että jos osa EU-maita, kuten Suomi, etenee kansallisesti, niin kuin toivon, se myöskin edesauttaa sitä, että saataisiin EU:n yhteinen linja tähän tahallisen mikromuovin lisäämisen kieltoon.

Uskon, että joskus tulevaisuudessa ihmetellään aikakautta, jolloin periaatteessa ikuisesta materiaalista tehtiin kertakäyttötuotteita. Myös erilaisissa pakkauksissa hajoamattoman muovin käyttö, joka sitten ympäristössä muuttuu mikromuoviksi, pitää saada loppumaan.

14.12 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikkialle tunkeutuva muovijäte on valtava globaali ympäristöongelma, ja mikromuovit ovat muovijäteongelman yksi osa ja erittäin viheliäinen ongelma. Mikromuovien kaikkia haittavaikutuk-

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

sia ei vielä edes tunneta täysin, mutta selvää on, että mikromuovit ovat haitallisia niin elinympäristöille, eliöille kuin ihmisellekin.

Arvoisa puhemies! Kiitän siis myös minäkin aloitteen tekijöitä. Kosmetiikan mikromuovit ovat turhia ja korvattavissa biopohjaisilla vaihtoehdoilla. Kosmetiikan mikromuovit voidaan korvata ilman että kukaan niitä oikeastaan jää kaipaamaan, ja monessa Euroopan maassa näin onkin jo tehty.

Kuitenkin on hyvä samalla muistaa ja tunnustaa se, että kosmetiikan mikromuovien kieltäminen ei mikromuoviongelmaa ratkaise yksinään, koska mikromuovia syntyy paljon muistakin lähteistä, eli me tarvitsemme laaja-alaista strategiaa ja lähestymiskulmaa muovijätteen torjumiseen [Puhemies koputtaa] ja mikromuovien torjumiseen.

14.13 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Myös minä haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä. Tämä aloite on varmasti tarpeellinen.

Kun täällä edustaja Hassi sanoi, että olisi hyvä, että olisi EU-tasoista lainsäädäntöä, niin Euroopan parlamentissa edustajat vaativat viime vuonna komissiota esittämään tällaista EU:n laajuista kieltä lisätyille mikromuoveille muun muassa kosmetiikassa ja puhdistustuotteissa. Mutta moni maa on kyllä oma-aloitteisesti lähtenyt jo näitten kieltojen tielle, ja siinä mielessä asiassa ollaan edetty ilman EU:takin.

Edustaja Sarkkinen nosti esille hyvin sen, että todellakin nämä kosmetiikan mikromuovit ovat kuitenkin pieni osuus mereen päätyvästä muovimäärästä, noin kahta prosenttia edustavat tästä primaarimikromuovista, ja siinä mielessä isot ongelmat ovat jossakin muualla. Mutta niin kuin täällä joku totesi keskustelussa, tämä on varmasti yksi niistä helpoimmista, mistä voidaan luopua, ja toisaalta myöskin niin sanotusti turhia aineita, elikkä siinä mielessä tässä voidaan edetä.

Täytyy muistaa myöskin, että Suomella on muovin erittelyssä erittäin hyvät referenssit [Puhemies koputtaa] ja voimme maailmanlaajuisestikin olla viemässä näitä asioita eteenpäin ja tarjoamassa ratkaisuja yritysten kautta.

14.14 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite on hyvä, vaikkakin merten mikromuoveista kosmetiikan osuus on todella pieni, kuten edellisessäkin puheenvuorossa todettiin.

Ympäristöön ajautuu mikromuovia yleensä isommista muoveista, mitkä sitten hajoavat vaikka meressä, mutta kuitenkin meillä kotimaassakin puhdistettuun jäteveteen jää tekstiilien ja kosmetiikan mikromuoveja, vaikka ne vedet puhdistetaan. No, meillä isot kosmetiikkafirmat ovat nyt lopettamassa mikromuovien käytön, ja se on hyvä asia, mutta paljon tilataan netistä ulkomailta meikkejä, kosmetiikkaa, ja sitähan ei tiedetä, mitä sieltä tulee.

Kumminkin nykyään on ladattavissa älypuheliiniin, kännyköihin, sovellutuksia, millä pystyt tarkistamaan viivakoodista, sisältääkö se mikromuoveja, kerta tuoteselosteesta ei se aina selviä. Tämä olisi hyvä tiedostaa, että kaupassa tarkistetaan, mitä siinä myydään, ja ollaan valistuneita sitäkin kautta.

14.15 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on arvokasta, että kollegat yli puoluerajojen ovat sitä mieltä, että tämä kansalaisaloite on arvokas ja tärkeä, ja tämä mikromuovien kieltäminen kosmetiikassa, siitä olisi hyvä lähteä liikkeelle lainsäädäntöteitse. Me olemme täällä paljon puhuneet ilmastonmuutoksesta keskeisenä ympäristöongelmana maailman mitassa. Yhtään sitä vähättelemättä täytyy todeta kuitenkin

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

kin, että tämä maailman muovittuminen pitkällä jännevälillä saattaa olla yhtä kohtalokasta, ja siinä suhteessa on arvokasta, että me sen huomioimme. Tällä hetkellä ehkä tämä muovittumisilmiö on karneimmillaan nähtävissä, niin kuin täällä todettiin, Aasiassa ja Afrikassa, metropolialueilla, suurkaupunkialueilla, siellä on aivan hirvittäviä näkymiä muovijätteen osalta. Kuitenkin muovi on kehitetty ensisijaisesti täällä pohjoisella pallonpuoliskolla, ja on hyvä, että me aloitamme täältä myöskin nämä voimakkaat lainsäädännölliset toimet muovittumisesta vapautumiseksi. Ja tämä aloite koskien nyt mikromuovien kieltämistä on tässä prosessissa yksi tärkeä aloite.

14.16 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Eihän tästä oikein debattia taida syntyä [Naurua] ja hyvä niin. Ollaan varsin yksimielisiä siitä, että tämä on hyvä aloite. Minäkin yhdyin aloitteen tekijöitä kiittävien joukkoon. Mikromuoveja, ihan niin kuin edustaja Lehtokin sanoi, ei tule pelkästään kosmetiikasta vaan monesta muusta asiasta, ja siksi on tärkeää, että kierrätys on kunnossa, tuotteet on oikein merkitty ja meillä on joka puolella sitä välineistöä, jota tarvitaan, jotta kierrättäminen olisi helppoa. On myöskin tärkeää, että me Euroopassa kannamme oman vastuamme. Tässä sanottiin, että iso osa muovista tulee Aasiasta ja Afrikasta, ja tämä on varmaan totta. Pitää myöskin muistaa, että Eurooppa on aikaisempina vuosina tehokkaasti vienyt omia ongelmiaan näihin muihin maihin. Kiina on esimerkiksi ottanut vastaan paljon eurooppalaista muovijätettä. Kiina ei sitä enää tee, joten on entistä tärkeämpää, että me täällä Euroopassa hoidamme leiviskämme, vaadimme itseltämme sitä, että nämä asiat nähdään, vaadimme yrityksiltä, jotka ehkä teettävät tuotteitaan ulkomailla, vaaditaan niiltä [Puhemies koputtaa] yhteiskuntavastuuta ja että he seuraavat omia prosessejaan.

14.17 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin liityn samanimielisten joukkoon. Haluan kuitenkin nostaa sen näkökulman vielä tässä esiin, kuten täällä muutama muukin edustaja on nostanut, että mikromuovit kosmetiikassa eivät ole se ainoa ongelma, vaan niitä syntyy monesta muustakin lähteestä. Muovien hajoamisen johdosta niitä toki päätyy vesistöihin ihan ikään kuin isommastakin muovikappaleesta, mutta sitten esimerkiksi fleece-materiaali on sellainen, josta päätyy ihan normaalin pesun mukana mikromuovia vesiin.

Olisikin ihan mielenkiintoista, kun tätä kansalaisaloitetta nyt aletaan käsitellä täällä, että otettaisiin hieman laajempi näkökulma tähän kysymykseen, että ei käsiteltäisi pelkästään mikromuovia kosmetiikassa, vaan myös sitä, miten mikromuovien päätymistä vesistöihin voisimme vähän laajemminkin välttää. Toisaalta on myös niin, että mikromuovien haitoista ei ole kovin paljon tutkimustietoa — toivottavasti tätäkin näkökulmaa pohditaan: millä tavalla tätä tutkimustietoa käsiimme saisimme. Tiedän, että hankkeita on meneillään. Varmasti mikromuovien haitoista on hyvä meidän kaikkien tietää lisää.

14.19 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kansalaisaloite on tärkeä, ja mikromuovien määrää ympäristössä todella on välttämätöntä vähentää. Myös vasemmistoliitto haluaa nähdä muovittoman Itämeren ja muun ympäristön laajemmin. Ajattelen, että mikromuovia sisältävän kosmetiikan maahantuonti, myynti ja valmistaminen olisi syytä kieltää lailla. Vaikka monet kosmetiikkavalmistajat ovat jo siirtyneet näihin biohajoaviin vaihtoehtoihin, niin on selvää, että tässäkin asiassa sääntely on yksinkertaisesti se paras keino vaikuttaa alaan. Meillähän on Suomessa vesistöjen tilaa onnistuttu viime

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

vuosikymmeninä parantamaan, ja näen, että tätä kehitystä pitää varjella ja tämä olisi yksi askel siinä työssä. On totta, kuten täällä on todettu, että tämä ei ratkaise koko asiaa, mutta itse painottaisin juuri sitä, että täällä alalla nämä mikromuovit on mahdollista korvata täysin muilla vaihtoehdoilla. [Puhemies koputtaa] Materiaaleja on saatavilla. Haluan kiittää aloitteen tekijöitä.

14.20 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muovit aiheuttavat todella vakavan uhan luonnolle ja meidän vesistöillemme. Ne ovat pitkäaikaisia, ne ovat monin tavoin vaarallisia. Kannatan lämpimästi tätä kansalaisaloitetta. Itse kysyin maaliskuussa 2018 ympäristöministeri Tiilikaiselta, voisiko Suomi kieltää mikromuovin. Silloin ympäristöministeri totesi, että tehdään EU:n laajuisia toimia. Hänen ansiostaan tehtiin myöskin tuo muovitiekartta, kiitos siitä. Mutta on järkevää, että Suomi tekisi myöskin näitä yksittäisiä omia päätöksiä. Kannatan tuota puheenvuoroa, sitä mitä Sari Multala täällä totesi, että voisimme laajemmin katsoa, mitä toimia voisimme tehdä, ettei mikromuovi valu luontoon eikä se valu ravintoketjuihin.

Petteri Orpo valtiovarainministerinä vastasi silloin kysymykseeni, että hän selvittää muoviveroa, ja tuo muoviveroselvitys on käsittääkseni nyt VM:ssä tekeillä. Kysynkin täällä, täällä ei ikävä kyllä ole ympäristöministeriä paikalla: Onko nykyinen hallitus valmis edistämään muoviveroa? Olisiko mahdollista, että muovivero olisi yksi elementti, kun yritämme ratkaista tätä [Puhemies koputtaa] muoviroskaongelmaa? Ja jos ei täällä ole ministeriä paikalla — [Puhemies: Aika!] todella ikävää, että ympäristöministeri ei ole paikalla — voisiko joku hallituspuolueen edustaja [Puhemies koputtaa] ottaa kantaa tähän muoviveroasiaan?

14.21 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä ehdotus, kansalaisaloite mikromuoveja sisältävän kosmetiikan kieltämisestä, on kannatettava, ja myös tästä keskustelusta, mikä on käyty, voi panna merkille, että tälle ehdotukselle todellakin on tilausta. Olen samaa mieltä kuin edustaja Hassi, joka totesi täällä aiemmin, että kyllähän tässä parempi olisi, jos olisi ihan EU:n tasoinen linjaus olemassa. Se olisi varmasti myös näiden kosmetiikkatuotteiden valmistajien näkökulmasta kaikkein paras linjaus, mutta hienoa jos tällaisen yksimielisyyden pohjalta tätä voidaan myös kansallisesti viedä eteenpäin. Totean kuitenkin, että se kestävin ratkaisu tähän muoviongelmaan on nimenomaan siinä kierrätyksessä ja sitten tarpeettomien muovien tuottamisen ja käyttämisen välttämisessä.

14.22 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitteessa vaaditaan, että meille olisi saatava laki, joka kieltää mikromuovia sisältävien kosmetiikkatuotteiden maahantuonnin, myynnin ja valmistamisen, ja kuten täällä on todettu, niin me olemme kaikki yhtä mieltä siitä, että tähän suuntaan on mentävä, että tällainen lainsäädäntö tulisi meille saada.

Mutta positiivista on myös se, että kansalaisilla on tällä hetkellä valtava halu myös kierrättää muovia ja sitä kautta olla itse vaikuttamassa siihen, että ympäristöön vaikutetaan myös sitä kautta positiivisesti. Nyt ongelmana on kuitenkin se, että muovinkierrätys ei ole vielä kaikkialla parhaalla mahdollisella tavalla. Toivoisin, että myös tämä lakialoite ja me voisimme vaikuttaa tässä entistä voimakkaammin siihen, että jokaiselle ihmiselle, joka ha-

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

luaa vaikuttaa muun muassa muovinkierrätykseen, tämä muovinkierrätys olisi mahdollisimman helppoa joka puolella Suomea.

Sitten asiana muovinverotus: henkilökohtaisesti suhtaudun siihen erittäin myönteisesti ja olen iloinen siitä, jos tätä asiaa selvitetään ministeriössä.

14.23 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisi ollut tärkeää, että ympäristöministeri olisi ollut paikalla tässä lähetekeskustelussa, mutta toivotavasti viestit menevät perille. Itse myös annan tuen tälle kansalaisaloitteelle mikromuovien kieltämiseksi kosmetiikan osalta — toki se on vain 2 prosenttia siitä muovista, joka mereen joutuu. Vielä iso asia, joka pitäisi myös saada kuntoon, on se, että meidän pääkaupunkimme edelleen dumpkaa valtavan määrän likaista lunta mereen välittämättä, että sen matkassa menee myös merkittävä määrä muovia, kumia ja muuta.

Myös meillä olisi erinomaiset mahdollisuudet olla tässä muovijätteen vähentämisessä suunnannäyttäjiä ja edelläkävijöitä. Paketit, pillit voidaan tehdä tänä päivänä muusta kuin muovista, eli meidän kannattaa ottaa tässä nyt sellaista johtajaroolia vaikkapa Euroopan laajuisesti alkuun ja löytää myös markkinarakoa meidän erinomaisille tekijöille vaikkapa siellä puu- ja tässä teollisuudessa, jossa paketit [Puhemies koputtaa] ja pillit voidaan tulevaisuudessa tehdä.

14.24 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Debattia tahi ei, mutta keskustelu on ollut hyvää, ja on arvostettavaa, että tällainen kansalaisaloite on täällä eduskunnan käsittelyssä. Itse toivon erityisesti, että huomioidaan edustaja Hassin tuoma näkemys siihen, että meillä on haitallisia ja tarkoituksella luontoon meneviä muovituotteita, ja toivon, että pienemmätkin kuin 5 millimetriä kooltaan olevat ovat enemmänkin tarkastelun kohteena. Siksi esitänkin toiveen, että valiokuntakäsittelyssä valiokunta muodostaisi ponnin, joka edellyttää hallitukselta toimia muunkin mikromuovien kuin vain kosmetiikkateollisuuden osalta, jotta ryhdytään valmistelemaan lakialoitetta jo tällä kaudella. Jotta saisimme tämän koko muoviasian paremmin haltuun, niin nyt valiokunnalle harras toivomus: laaja kuuleminen, muodostakaa käsityksenne ja edellyttäkää hallitukselta toimia.

14.25 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässäkään vesistöjen tilaa ja ihmisten terveyttä koskevassa asiassa emme voi elää tulevien sukupolvien piikkiin. Kansalaisaloite mikromuovien kieltämisestä kosmetiikassa on tärkeä. Mikromuovien käyttöä on rajoitettava lainsäädännöllä, etenkin kun tiedämme, että mikromuovit ovat kosmetiikassa täysin korvattavissa muilla, haitattomilla vaihtoehdoilla, joita on runsaasti markkinoilla. Esimerkiksi Ruotsi on jo kieltänyt mikromuovien käytön tietyissä kosmetiikkatuotteissa, samoin Britannia.

Tuen kansalaisaloitetta ja toivon, että hallitus ottaisi ripeästi mallia Ruotsista, ja olisi varmasti paikallaan tutkia myös sitä, miten mikromuoviasiaan päästäisiin pureutumaan vielä näitä kosmetiikkatuotteita laajemmin. [Puhemies koputtaa]

14.27 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itse myös kannatan lämpimästi tätä kansalaisaloitetta. On aika hätkähdyttävää, että WWF:n maailmanlaajuisen raportin mukaan ihmisen elimistöön kertyy viikossa noin pankkikortin verran mikromuovia. Vuodessa tämä on 250 grammaa. Se on mieletön määrä, ja kun haitta-

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

vaikutuksia emme edes tiedä, mitä tämä mikromuovi ihmiselimistölle, terveydelle, luonnolle kaiken kaikkiaan aiheuttaa, niin kannatan kyllä lämpimästi sitä, että tämä viedään lainsäädäntöön.

Samalla kannatan myös, niin kuin edustaja Myllykoski omassa puheenvuorossaan toteusi, että valiokunta ottaa jopa kansalaisaloitetta laajemman näkemyksen siihen, että tähän muoviongelmaan tartutaan laajemmin, mikromuoveihin ja muovien kertymiseen vesistöihin ja niin edelleen, ja sitten ponnin avulla ja kautta velvoitetaan eduskunta työskentelemään aktiivisesti sen suhteen, että muovit saadaan kiellettyä kaikessa siinä, [Puhemies koottaa] missä se on mahdollista.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Minulla on tässä debattiin kolme puheenvuoroa, Wallinheimo, Mäkisalo-Ropponen ja Virolainen, ja sen jälkeen mennään puhujalistaan.

14.28 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä hyvästä työstä, ja aivan kuten moni kollega täällä on sanonut erinomaisissa puheenvuoroissaan, toisaalta vielä enemmänkin voitaisiin tehdä. Mikromuovia todellakin löytyy tekstiileistä, autonrenkaista, maaleista ja niin edelleen.

Itse asiassa parasta aikaa tehtävä Euroopan kemikaaliviraston selvitys, jonka tarkoituksena on kartoittaa vaihtoehtotuotteisiin lisätyn mikromuovin rajoittamista, on tässä hyvä ensiaskel. Toivon, että Euroopan parlamenttikin ottaa tämän työn vakavasti huomioon.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Kannatan lämpimästi myös viime vuosina yleistyneitä yrityksiä tehostaa muovien kierrätystä ja uusiokäyttöä. Silti meillä on tässäkin kirittävää. Jotta muoviongelmaan voidaan todellisuudessa tarttua, tarvitsemme aiempaa parempia ja kulluttajaystävällisempiä tuotteita, nimenomaan kierrätysratkaisuja. Muovijätteille ja kierrätysmuoveille tarvitaan myös nykyistä toimivammat markkinat ja uusia käyttökohteita, jotta kuluttajat löytävät näitä tuotteita jatkossa.

14.29 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä on todettu, niin suurimmat roskaajathan ovat muualla kuin Suomessa, mutta siitä huolimatta emme voi tässäkin asiassa ajatella, ettei asia kuuluisi meille. Kaikki luonnossa oleva muoviroska tuottaa ajan kanssa mikromuovia mekaanisen hajoamisen vuoksi, ja siksi meidän olisi kyllä syytä laajentaa tätä keskustelua, niin että puhuisimme myöskin muovista ja muovin kierrätyksestä laajemmin, vähättelemättä lainkaan tämän aloitteen merkitystä.

Itse asiassa ajattelen näin, että suomalainen osaaminen voi olla jopa vastaus tähän mikromuoviongelmaan. Voisimme esimerkiksi tehostaa jätteiden hyötykäyttöä ja aukotonta jätteidenkäsittelyä, voisimme kehittää parempia vedenkäsittely- ja puhdistustekniikoita ja erityisesti olla edelläkävijä muovia korvaavien tuotteiden kehittämisessä. Näille tuotteille olisi suuri kysyntä globaalisti nyt ja myös tulevaisuudessa.

14.30 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuosta on hyvä jatkaa, mihin edustaja Mäkisalo-Ropponen päätti, nimittäin suomalaisesta osaamisesta ja tutkimuksesta. Meillä on jo, jos nyt oikein muistan, Tampereen yliopistosta kaksi väitellyttä henkilöä, jotka ovat kehittäneet biohajoavan muovia korvaavan tuotteen, jota voidaan käyttää nimenomaan kosmetiikkateollisuudessa. Olen ymmärtänyt myös, että

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

he ovat saaneet tuotekehityksen alkuvaiheeseen tukea Business Finlandilta mutta he ovat onnistuneet keräämään myös ulkopuolista siemenrahoitusta. Elikkä heidän ideanaan on se, että ensin valloitetaan kosmetiikkamarkkinat ja sen jälkeen mennään elintarviketeollisuuden pariin. Tämän ei ole lainkaan tarkoitus tapahtua Suomen sisällä, vaan tarkoituksena on myös maailman valloitus. Juuri siitä, että tällaisia pieniä innovaatioita tehdään Suomessa, voi kasvaa valtavia, maailmanlaajuisia ratkaisuja — pieni Suomi voi olla ratkaisemassa maailmanlaajuisia muoviongelmaa.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Debatti on päättynyt, ja näin ollen mennään puhujalistaan.

14.31 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Uudelleen kiitän aloitteentekijöitä, 58 000 nimeä aloitteessa. Aloite on todellakin kannatettava. Tässä kehoitetaan ryhtymään lainsäädäntötoimiin, jotta kosmetiikkatuotteista mikromuovi saadaan pois, maahantuonti kielletään ja myynti ja valmistus estetään Suomessa. Kun korvaavat, biohajoavat vaihtoehdot ovat saatavilla, niin siihen suuntaan varmasti kannattaa mennä.

Mikromuovia huuhtoutuu vesistöihin ja ravintoketjuihin ja viime kädessä ravintoketjun huipulle, ja ihmiset sitä kalojen ja muiden elintarvikkeiden kautta, juomaveden kautta siten elimistöönsä saavat. Terveysvaikutukset ovat osittain vielä epäselviä, mutta lienee selvää, että hyötyä mikromuovista elimistössä ei nyt ainakaan ole — haittaa on, kuinka paljon, sitä emme ihan tarkkaan vielä tiedä. Mikä on varmaa, on se, että poistumisaika, hajomisaika, jos se ylipäätään poistuu ollenkaan, on äärimmäisen pitkä. Ilmeisesti se ei poistu kokonaan vesistöistä millään aikavälillä, se menee vain pienemmäksi ja pienemmäksi.

Tämä ongelma on kasvava. Viimeisen 50 vuoden aikana muovin käyttö on globaalisti kaksikymmentäkertaistunut, ja tulevan 20 vuoden aikana arvellaan, että muovin käyttö edelleen kaksinkertaistuu.

Viime vaalikauden lopussa taisi tulla, vai oliko peräti tämän vuoden puolella, muovitie-kartta — kyllä se viime vaalikaudella tuli, koska siitä on otettu jo sitten osia mukaan hallitusohjelmaan, ja siltä osin kiitänkin hallitusta. Ihan hyvä, että muovitiekartan toimenpidesuosituksia on viety hallitusohjelmaan — hallituksen esityksiä odotellaan.

Muovien käytön järkevöittämiseksi: käyttöä tietysti pitää pyrkiä vähentämään, lajittelua on pyrittävä lisäämään, kierrätystä parantamaan ja sitten ottamaan käyttöön näitä innovaatioita, joilla muovia voidaan korvata. Meillä on Suomessa erinomaista osaamista esimerkiksi metsäteollisuudessa ja raaka-ainepuolella, joissa tammöisiä biomateriaaleja voidaan kehittää, ja sitä kautta sitten muovia saada vähemmäksi.

Nyt kun muovista puhutaan, niin tietysti täytyy muistuttaa, että mitään tuotetta ei kannata ihan kohtuuttomasti demonisoida. Muovilla on myös hyvät puolet, ja esimerkiksi elintarviketeollisuudessa sen korvaaminen osin voi olla vaikeata tai jopa mahdotonta. Muovi lisää elintarvikkeiden säilyvyyttä, pienentää osaltaan ruokahävikkiä ja on sitä kautta tarpeellinen. Mutta se, miten me sitä käytämme, miten me kierrätämme ja toimimme sen käytön jälkeen, on olennaista.

Viime vaalikaudella eduskunnassa käsiteltiin ruokapoliittista selontekoa, ja siitä jäi itselleni mieleen erityisesti vesiasiat, josta tässä kansalaisaloitteessakin on kysymys välillisesti. Mielenkiintoinen yksityiskohta oli, että Suomeen tuodaan pullotettua vettä enemmän kuin Suomesta viedään pullotettua vettä ulkomaille. Ylipäätään on mielenkiintoista,

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

että Suomeen täytyy tuoda vettä ja käyttää pullovetä, koska esimerkiksi täällä Helsingissä Päijänteen vesi on puhtaampaa kuin ulkomailta tuotu pullovesi.

Tupakantumpit ovat yksi suurimmista mikromuovin tuottajista. Edustaja Wallinheimo teki vuonna 2013 kirjallisen kysymyksen, josta selviää, että Suomessa heitetään luontoon vuosittain 5 miljardia kappaletta tupakantumppeja. Se ei kerro kovin paljoa, mutta se kertoo, jos sanotaan, että se vastaa Senaatintorille levitettyä puolentoista metrin kerrosta, ja se on sellaista ainetta, joka jää mikromuovina vesistöön.

Hyväksi vertailukohdaksi tässä tupakantumppiasiassa voisi ottaa Japanin, jossa tupakantumppeja, eikä ylipäätään muitakaan roskia, luonnossa ja ympäristössä näe. Käyttäjät käyttävät taskutuhkakuppeja, jotka ovat tämmöisiä filmirullan kokoisia rasioita, joihin he sitten laittavan tupakantumppinsa, ja siitä sitten asiallisesti eteenpäin.

Lopuksi, arvoisa puhemies, jokainen voi tehdä omalta osaltaan paljon. Kaija ja Ilkka Erkkilä, kaksi suomalaista — ympäristösuurhenkilöä, voisi sanoa — ovat keränneet ympäristöstä viime vuosien aikana 914 500 tupakantumppia, kaiken muun roskan lisäksi, mitä he ovat vapaaehtoistyönä tehneet. Jokainen voi osallistua vaikka Roska päivässä -liikkeen, ja tärkeintä tietysti on, että ei itse roskaa. — Kiitos.

14.37 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Mikromuovit ovat uhka ympäristölle ja ihmisen terveydelle, ja niiden pääsyä luontoon ja ihmiseen tulee kaikin keinoin rajoittaa, tästä ollaan täällä jo käytetty tänään hyviä puheenvuoroja. Haluan myös osaltani kiittää kansalaisaloitteen käynnistäjiä ja kaikkia allekirjoittaneita tärkeän asian esiin nostamisesta.

Kansalaisaloitteessa esitetään, että mikromuovia sisältävän kosmetiikan maahantuonti, myynti ja valmistaminen Suomessa tulee kieltää. Vihreiden ryhmä tukee lämpimästi tätä kansalaisaloitetta. Kuten täällä on jo mainittu, moni suomalainen valmistaja on jo vaihtanut mikromuovin biohajoaviin ainesosiin, mutta maahan tuodaan paljon mikromuovia sisältäviä tuotteita. Moni ei ehkä tule ajatelleeksi, että mikromuovihelmiä on monissa kosmetiikka- ja hygieniatuotteissa — kuten kuorinnoissa, hammastahnoissa, hius- ja suihkugeeleeissä sekä meikeissä — esimerkiksi kuorinta- ja sidosaineena, massan lisääjänä, sähköisyyden tai paakkuuntumisen poistajana sekä kimalteena. Tuotteessa voi olla satojatuhanasia muovihelmiä, jotka kulkeutuvat jäteveden mukana vesistöihin. Sieltä ne päätyvät äyriäisten ja kalojen ruoaksi ja pahimmillaan eläimiä kuolee, kun muovihiuksiset tukkivat niiden ruoansulatuksen. Tämä kaikki aivan turhaan, koska korvaavia materiaaleja on jo olemassa.

Yleisin poishuuhdeltavassa kosmetiikassa käytettävä mikromuovi on polyeteeni. Muita ovat esimerkiksi polyuretaani ja polymetyylimetaklyraatti. Näiden materiaalien tiedetään voivan aiheuttaa ihmisille terveyshaittoja. Lisäksi mikromuovihiuksiset keräävät vedessä itseensä ympäristömyrkyjä jopa miljoonakertaisia määriä ympäröivään veteen verrattuna.

Arvoisa puhemies! Mikromuoveja päätyy myös ihmisen elimistöön. Emme vielä tiedä, kuinka vaarallista tämä on muovin itsensä sisältämien haitallisten kemikaalien sekä mikromuovin keräämien haitallisten aineiden takia. Tutkijoiden mukaan mikromuovia kulkeutuu ruoansulatuskanavan ulkopuolelle hyvin vähän, ja sen aiheuttama kemikaalikuorma on pieni. Tiedot kuitenkin perustuvat siihen muovipartikkelien kokoluokkaan, joka nyt tunnetaan. Altistumisesta pienemmille muovihiuksisille ei tiedetä, koska niille sopivia mittausmenetelmiä ei ole. Muovi hajoaa luonnossa jopa alle 0,001 millimetrin kokoiseksi nanomuoveiksi. Kuten täällä edustaja Multala aiemmin totesi, lisää tutkimusta ja tietoa mikromuovien haitallisista vaikutuksista myös ihmisten terveydelle tarvitaan.

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

Useat maat ovat jo kieltäneet mikromuovin kosmetiikassa, ja EU aikoo kieltää kosmetiikan ja pesuaineiden mikromuovit asteittain vuoteen 2026 mennessä. Euroopan kemikallivirasto teki tänä vuonna aloitteen primääristen eli tarkoituksella lisättyjen mikromuovien rajoittamiseksi REACH-asetuksella. Aloite kattaa myös muut merkittävät primäärisen mikromuovin lähteet kuin kosmetiikan. Asetus voisi tulla voimaan jo ensi vuonna, jolloin ensimmäisenä kielletäisiin mikrohelmet poishuuhdottavassa kosmetiikassa ja puhdistusaineissa. On todella tärkeää, että tätä asiaa edistetään nyt ponnekkaasti myös EU:n tasolla.

Arvoisa puhemies! Suositukset ja valmistajien vapaaehtoiisiin toimiin luottaminen eivät riitä mikromuovien poistamiseksi. Tarvitsemme täyskiellon kosmetiikan mikromuoveille. Ja kannatettavia ovat myös täällä käytetyt puheenvuorot siitä, että tarkastelemme muoviongelmaa ja mikromuoviongelmaa laajempänä kokonaisuutena. Nähdäkseni muovitiekartan toimeenpano, joka hallitusohjelmaankin on kirjattu, antaa tähän hyvän pohjan.

14.41 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Todellakin tämä kansalaisaloite on kannatettava ja — tämän keskustelun pohjalta myös voi todeta — nauttii laajaa kannatusta. Pitäisin todella tärkeänä, että kun näitä kansalaisaloitteita käsitellään, niin asianomainen ministeri olisi paikalla mukana keskustelussa, koska tämänkin keskustelun aikana on tullut aika paljon kysymyksiä hallitukselle ja ministerille ja mielestäni se olisi hyvä käytäntö myös arvostaa tätä kansalaisaloitejärjestelmää, että ministeri voisi osallistua siihen keskusteluun. Toivon, että myös ympäristöministerille menisi täältä terveiset, että häntä olisi tänne kaivattu.

Valitettava tosiasia on se, että vain noin 2 prosenttia meriin päätyvästä primaarimikromuovista on peräisin näistä hygienia tuotteisiin tarkoituksella lisätyistä mikromuoveista, kuten kuorinta-aineiden mikrohelmistä. Mutta kuten on todettu täällä, niin näiden kieltäminen on siinä mielessä kannatettavaa, että ne ovat todellakin yksi turhimpia muovituotteita, joka on kuitenkin helppo korvata muilla tuotteilla. Arviolta noin 80 prosenttia kaikesta meriin päätyvästä mikromuovista on peräisin sekundaarisista lähteistä eli lähinnä erilaisen pussien ja pakkausten hajoamisesta, ja aika tuoreen saksalaistutkimuksen mukaan suurin osa mereen päätyvästä mikromuovista aiheutuu autonrenkaista, eli hyvin monista muistakin lähteistä tätä ongelmaa tulee. Näitä vastaan voidaan taistella ylipäänsä muovien kulutusta vähentämällä ja myös niiden kierrätystä lisäämällä.

Muoveille ei monessa kohteessa ole kovin helppo kehittää nopeasti korvaajia. Toisaalta myös näiden biohajoavien ja ei-fossiiliperäisten muoveja korvaavien pakkaustuotteiden kehittämisessä nimenomaan Suomi on edelläkävijä, ja tässä voimme todellakin olla innovaatioiden kärjessä ja myös viemässä tätä osaamista muualle.

Euroopassa eniten käytetty tapa käsitellä muovijätettä on edelleen energiaksi polttaminen. Kaatopaikoille vieläkin päätyy arviolta 31 prosenttia ja kierrätykseen kerätään 30 prosenttia kaikesta muovijätteestä, joskin tuo kierrätysprosentti vaihtelee hyvin paljon eri EU-maiden välillä.

Kristillisdemokraattien eduskuntaryhmä vieraili 3 viikkoa sitten entisen Ekokemin, nykyisen Fortumin jätteenkäsittelylaitoksessa Riihimäellä. Suomalaiset yritykset, kuten Fortum, ovat olleet aivan etulinjassa kehittämässä automatisoituja järjestelmiä, jotka kykenevät erottelemaan hyvinkin pieniä muovipartikkeleita eri muovilaatuihin, ja näin saadaan muovi uusiokäyttöön. Ongelmana on sitten se muovin kerääminen esimerkiksi kotitalouksilta ja myös teollisuudelta ja yrityksiltä, ja siihen tulisi ihan erityisesti panostaa. Tämä Riihimäen, voi sanoa, maailman edistyksellisin lajitteluteknologia, samoin kuin tietenkin

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

mallimme teollisuuden ja kotitalouksien muovinkeräyksestä, pitäisi saada todellakin skaalattua koko Suomeen ja siitä sitten pyrkiä myös maailmalle levittämään.

14.46 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite mikromuovien kieltämiseksi kosmetiikassa on erittäin tervetullut. Kosmetiikassa mikromuovit ovat helposti korvattavissa ympäristöystävällisillä tuotteilla, ja näin ollen kiellosta ei pitäisi tulla merkittävää haittaa kosmetiikkateollisuudelle tai käyttäjille. Samaan aikaan kuitenkin kiellosta saatavat hyödyt olisivat merkittäviä.

Kun mikromuovit ovat kerran päässeet luontoon, niitä on käytännössä mahdotonta saada sieltä pois. Ylipäätensä muoveja käytetään, koska muoviset tuotteet ovat kestäviä. Kestävyys on kuitenkin myös merkittävä ongelma, koska valtaosa muoveista on riesanamme jopa tuhansia vuosia. Muovit aiheuttavat luonnossa ongelmia. Ne vaikeuttavat eläinten liikkumista, ja monet eläimet syövät niitä. On erittäin hälyttävää, että arvioiden mukaan jopa yli 90 prosentilla merilinnuista on ruuansulatuksessaan muovia.

Vesistöt ovat siis jo nyt pullollaan muovia, myös mikromuovia. Vuonna 2016 Ellen MacArthur -säätö ja Maailman talousfoorumi ennustivat, että mikäli nykyinen jatkuu, on vuoteen 2050 mennessä merissä enemmän muovia kuin kaloja. Aika kauhistuttava ajatus. Lisäksi Suomen ympäristökeskus on arvioinut, että tällä hetkellä maailman merissä kelluvasta muoviroskasta arviolta kymmenen prosenttia on mikromuovia. Koska mikromuovi on niin pientä, päätyy se useimmiten kalojen ja muiden vesieläinten elimistöön. Erään ruotsalaistutkimuksen mukaan mikromuovit voivat jopa päätyä kalojen aivoihin ja sitä kautta muuttaa niiden käyttäytymistä. On siis mahdollista, että muovit päätyvät kalojen kautta lopulta myös ihmisten lautasille, ja vaikutuksia ihmisiin ei tiedetä.

Mikromuovista tekee hyvin ongelmallisen se, että sen aiheuttamista mahdollisista terveyshaitoista ei ole juurikaan tutkimustietoa. Jos mikromuovit voivat muuttaa kalojen käyttäytymistä, on niillä mitä todennäköisimmin myös muitakin vaikutuksia eri ekosysteemeille aina ihmisiin asti. Meidän tulee tarttua vakavasti muoviongelmaan ja suojella ympäristöämme, jotta myös tulevat sukupolvet saavat nauttia puhtaasta luonnosta. Ja me voimme tehdä paljon. Yksi hyvä osoitus siitä, että kansalaiset haluavat vaikuttaa, on muovipussien vähentäminen, josta olemme saaneet hyviä tuloksia siitä, että jos asiaan oikeasti tartutaan, se myös toimii.

Kannatan erittäin lämpimästi tätä kansalaisaloitetta, ja toivottavasti se tuo tämän kosmetiikan mikromuovien kieltämisen lisäksi myös muita jatkotoimenpiteitä, joilla saadaan muoviongelmaa vähennettyä.

14.50 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Kosmetiikka-alan toimitusjohtaja Katariina Rantanen on todennut mikromuoveista näin: niin kauan kuin sääntely ei toimi kunnolla, kuluttajien lisääntynyt tietoisuus on ainoa keino vaikuttaa. Hänen yrityksensä kehittämä sovellus kertoo viivakoodin avulla, mitä tuote sisältää, ja hälyttää, jos mukana on muovia.

Ilman tällaisia innovaatioita tavallisen kuluttajan onkin vaikea saada selkoa kosmetiikan pääosin latinankielisistä tuoteselosteista. Ihmiset ovat kuitenkin tänä päivänä kiinnostuneita tuotteidensa aiheuttamista ympäristövaikutuksista. He eivät halua kuormittaa vesistöjä ja aiheuttaa tuhoa muille eliölajeille. Kuluttajien vastuullisuus onkin luonut kysyntää muovittomalle kosmetiikalle, ja muoviton kosmetiikka on yhä suosituempaa. Tämä on hieno asia.

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

Suomen ympäristökeskuksen mukaan kansainväliset kokemukset osoittavat, että juuri lainsäädäntö on tehokas tapa vähentää mikromuoveja. Kuten täällä on todettu, myös EU valmistelee viimein mikromuovien käytön rajoittamista kosmetiikassa, pesuaineissa ja lannoitteissa. Ensimmäisessä vaiheessa kielletään pieniä muovirakeita sisältävä, iholta pois huuhdottava kosmetiikka ja puhdistusaineiden mikrohelmet. Muiden rajoitusten olisi tarkoitus tulla voimaan asteittain vuoteen 2026 mennessä.

Levittyään ympäristöön mikromuoveja ei saada pois sieltä. Ne leviävät laajalti maaperään, sisävesiin ja meriin. Ne vaikuttavat tuhoisasti ekosysteemeihin, esimerkiksi kalojen lisääntymiseen ja vesieliöiden hormonitoimintaan. Kaikkia haittoja ja vaikutusmekanismeja ei vielä edes tunneta. Meillä Suomessa vesistöjen tilaa on tosiaan viime vuosina saatu parannettua, ja tätä hyvää kehitystä meidän pitäisi nyt myös varjella. Näen, että tämä kosmetiikan mikromuovikielto olisi yksi askel tässä työssä.

Arvoisa puhemies! Kuten täällä keskustelussa on myös todettu, tämä aloitteen ehdotus ei määrällisesti ratkaise mikromuoviongelmia, mutta mielestäni sillä on arvoa, koska se osoittaa oikean suunnan. Kosmetiikassa muutos on myös helpoimmasta päästä, sillä tällä alalla mikromuovit on mahdollista korvata täysin turvallisilla, ympäristöä kuormittamattomilla vaihtoehdoilla. Näitä materiaaleja on jo markkinoilla ja lisää syntyy koko ajan. Tällä hetkellä esimerkiksi joutsenmerkityt kosmetiikkatuotteet ovat sellaisia, että niissä ei ole lainkaan mikromuoveja, eli tämä muutos on kieltämättä teknisesti täysin mahdollinen.

Kuten alussa esiin ottamani esimerkki kertoo, muoviton kosmetiikka ja tuotekehitys synnyttää myös uutta liiketoimintaa. Eli muoveja korvaavien materiaalien ja muovittoman kosmetiikan tuotekehitys on bisnes, jolle on kysyntää myös maailmanlaajuisesti. Tämä uudistuminen on siis paitsi välttämätöntä myös kannattavaa.

14.53 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Kuten täällä on todettu, niin kosmetiikan mikromuovithan ovat aika pieni osa siitä, mitä täällä menee mikromuoveja jätevesiin. Toinen asia, mistä niitä menee, ovat vaatteet. Kun ajatellaan, kuinka voitaisiin vaatteiden mikromuovipäästöjä vähentää, niin kun vaate valmistetaan, jos se pestäisiin jo siellä tehtaalla hyvin, käytettäisiin isoja suodattimia, hyviä suodattimia, niin suurin osa mikromuoveista jäisi jo ensipesussa sinne tehtaalle ja voitaisiin sitten kierrättää sitä kautta paremmin. Tämä olisi tärkeää, että tässäkin päästäisiin eteenpäin.

Nämä merien mikromuovithan tulevat paljon tupakantumpeista, juomapulloista, muovikasseista ja näistä. Todettakoon, että tupakantumpeista tulee enemmän mikromuovia maailman meriin kuin muovipusseista — aina haukutaan eniten muovipusseja, mutta tupakantumput tuovat aika paljon. Sitten kun puhutaan, että niitä on niin paljon merissä ja täällä pitäisi niitä vähentää, kun tietyt maat niitä vaan ajavat, niin tämä on meistä ihmisistä kiinni. Pitäisi jokaisen ymmärtää, että luontoon ei heitetä roskia, ei muovieitä eikä mitään. Meillä olisi paljon vähemmän ongelmia, jos ihmiset vain tajuaisivat, että luontoon ei heitetä mitään.

No, sitten niitäkin roskia, mitä on kerätty, sitä muovijätettä, on viety vuosien saatossa paljon Kiinaan Euroopastakin ja Suomestakin Euroopan kautta, mutta mitä tapahtui, kun Kiina ei ottanutkaan enää niitä vastaan? Sitten vasta havahduttiin, pitäisikö muovieitä enemmän kierrättää, pitäisikö pillejä tai topseja kieltää. Tätä ennen ei tapahtunut oikein mitään, ennen kuin ei saatukaan vietyä jonkun toisen ongelmaksi niitä muoveja.

Tehdään etukäteen tällaisia asioita eikä sitten, kun on pakko.

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

14.55 **Terhi Koulumies kok:** Arvoisa puhemies! Tässä onkin jo todettu, että mikromuovia kulkeutuu luontoon myös muualta kuin pyykeistä jäteveden myötä tai siitä, että ihminen käy pesulla ja kosmetiikan mikromuovit kulkeutuvat viemäriin jäteveden kautta. On tutkittukin itse asiassa, että jätevedenpuhdistamot nykyään ovat niin kehittyneitä, että ne poistavat mikroroskasta jo suurimman osan eli jopa 99 prosenttia. Minä kannatan silti lämpimästi tätä kansalaisaloitetta, koska mikromuovien kulkeutuminen pesuveiden myötä on ongelma erityisesti siis haja-asutusalueilla, missä kiinteistöillä on vaikkapa oma suodatusjärjestelmä. Siellähän pesuvesi ei puhdistu samalla lailla kuin näissä kehittyneissä jätevedenpuhdistuslaitoksissa.

Kuten tässä edustaja Räsänen totesi, niin liikenne on itse asiassa nykyään kaupungeissa suurin lähde mikromuoville. Itse tein tästä pari vuotta sitten Helsingin kaupungissa aloitteen, että tähän tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Siis esimerkiksi autojen renkaista ja polkupyörien renkaista, jopa ihmisten kenkien pohjista hankautuu niin paljon mikromuovia, että se on siis päälähte kaupunkiolosuhteissa mikromuoville, ja tähän täytyisi kiinnittää huomiota.

Nyt onkin tehty niin, että tässä vuoden sisään Helsinki on pääkaupunkiseudun kuntien ja esimerkiksi Lahden kanssa ja kuntayhtymä HSY:n kanssa aloittanut kansainvälisesti aivan edelläkävijäprojektin, jolla pyritään tutkimaan ja selvittämään, onko mahdollista suodattaa hulevesistä mikromuovia. Tämä on aivan edelläkävijä ja siis todella, todella hieno tutkimusprojekti, joka täällä on monella eri taholla yhteistyönä meneillään. Pohjois-Pasilaan rakennetaan semmoinen hulevesien suodatusallas, joka suodattaa luonnonmukaisesti mikromuovipartikkeleita, ennen kuin ne joutuvat sieltä Haaganpuroon ja sitä kautta luontoon ja mereen asti. Elikkä vedet ohjataan sadevesiviemäreistä matalaan altaaseen, jonka pohjalla on semmoinen suodatuskerros, jossa on murske—biohiili-yhdistelmää, ja se sitten suodattaa. Sinne istutetaan tiheä pajukko, joka myöskin sitoo itseensä epäpuhtauksia, ja sitä kautta hulevesi sitten virtaa Maunulanpuroon.

Tämä on oikeasti tärkeä näkökulma havaita tässä mikromuovikeskustelussa, joka on pikkuisen vielä jämähtänyt laahaamaan jäljessä tähän kosmetiikasta ja vaatteista peräisin olevaan mikromuoviin, kun oikeasti nykyään lähde on liikenne.

14.58 **Heidi Viljanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva kansalaisaloite mikromuovien kieltämisestä kosmetiikassa tuo meille tähän saliin yli 58 000:n allekirjoittaneen huolen ympäristöstämme, vesistöistämme ja ihmisistä.

Viimeisten vuosien aikana olemme enenevässä määrin saaneet tietoa ja ymmärrystä muovin haitoista. Monet meistä, itseni mukaan lukien, ovat tarvinneet omakohtaisen kokemuksen tähän ymmärrykseen. Kun on itse aloittanut muovinkierrätyksen, on havahtunut myös siihen, miten suuria määriä kotitaloudessa muovijätettä syntyy. Kun itse omin silmin asian näkee, muuttuu se monta kertaa konkreettiseksi. On hienoa, että yhä useampi meistä jättää kaupassa muovipussin ostamatta ja omilla valinnoillaan tekee osuutensa yhteisen tulevaisuutemme eteen.

Mikromuovit ovat näkymättömyytensä vuoksi haasteellinen aihe. Ehkä se onkin meidän aikamme näkymätön ja pelottava uhka. Mitä omin silmin emme näe, tuntuu helposti olemattomalta asialta. Näitä alle 5 millimetrin kiinteitä veteen liukenemattomia muovihelmiä tai -rakeita lisätään moniin tuotteisiin tarkoituksellisesti — myös kosmetiikassa, jota tämä kansalaisaloite koskee.

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

Kun tämä mikromuoveja kosmetiikkatuotteissa koskeva kansalaisaloite toimitettiin eduskunnalle viime keväänä, samanaikaisesti Euroopan kemikaalivirasto teki aloitteen primääristen mikromuovien rajoittamiseksi. Tämä kemikaaliviraston lakiehdotus sisältää mikromuovien kieltämisen kosmetiikkatuotteissa jo heti voimaantulon ensivaiheissa vuodesta 2020 alkaen. Ehdotus on nyt käsiteltävänä, ja siihen liittyvä julkinen kuuleminen päättyy 20.9. Tämä Euroopan kemikaaliviraston lakiehdotus vastaa siis tämän kansalaisaloitteen toiveeseen kieltää mikromuovit kosmetiikkatuotteissa, ja aloite etenee jo tänä syksynä.

Jo vuonna 2015 Cosmetics Europe antoi suosituksen, että mikromuovista kosmetiikassa luovutaan vuoteen 2020 mennessä. Jo vuosien 12—17 välisenä aikana mikromuovien käyttö kosmetiikassa väheni Euroopassa 97,6 prosenttia eli noin 4 250 tonnia mikromuovia korvattiin tai poistettiin tuotteista vallan. Euroopan kosmetiikka-ala on sitoutunut oman alansa suositukseen ja valmis luopumaan mikromuovihelmien käytöstä tuotteissaan kokonaan. Näyttääkin siis siltä, että Euroopan kosmetiikka-ala voisi olla täysin mikromuoviton vuonna 2020, kuten suosituksen mukainen tavoitekin on.

Huoli mikromuovista on todellinen ja syytä ottaa vakavasti. Muovi kaikkiaan on ominaisuuksiensa vuoksi laajasti käytetty materiaali. Muovin globaali tuotanto on kasvanut 20-kertaiseksi 1960-luvulta lähtien ja sen odotetaan yhäti kasvavan ja jopa kaksinkertaistuvan seuraavan 20 vuoden aikana. Ongelmallista on muovin päätyminen ympäristöön, vesiin ja ravintoketjuihin.

Arvoisa puhemies! Muovin kierrätyspotentiaali on edelleen hyödyntämättä suurimmaksi osaksi. Kierrätetyn muovin kysyntä on nykyisin vain 6 prosenttia muovin kysynnästä Euroopassa. Muovia korvaavia materiaaleja on toistaiseksi saatavilla rajoitetusti, eikä niiden potentiaalia ja ominaisuuksia täysin tunneta. Alle 30 prosenttia EU:n alueella syntyvästä muovijätteestä kerätään kierrätystä varten. Paljon työtä on siis vielä tehtävänä tällä sektorilla. Muoviongelma on yhteinen, vaikka suurimmat muovien päästölähteet ovat kaukana maailmalla.

Rinteen hallitusohjelma suhtautuu vakavasti ympäristöasioihin ja myös muoviongelmaan. Hallitusohjelmassa yhtenä tavoitteena onkin tehostaa muovinkierrätystä. Kansallisen muovitiekartan mukaisesti myös mikromuovien käytön vähentämistä edistetään.

Muovi on siis meidän aikamme ongelma. Ongelma se on erityisesti silloin, kun se on luonnossa. Onko muovissa kuitenkin myös mahdollisuuksia? Muovijätteen talteenotto ja tulevaisuuden pakkausratkaisut voivat olla asioita, joissa suomalaista osaamista voitaisiin tulevaisuudessa hyödyntää ja viedä enemmän maailmalle.

Yhtä kaikki, kiitän tästä kansalaisaloitteesta, jonka viesti on tärkeä ja kannatettava. Meidän tulee suhtautua mikromuoveihin vakavasti. Vastuu ympäristöstä ja tulevaisuudesta on meidän kaikkien yhdessä.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: No niin, nyt tunti on kulunut tässä asiassa, ja kuten sovittiin, keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Tämän asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asioiden tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 15.03.

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

Keskustelua jatkettiin kello 15.50.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä.

15.50 Janne Heikkinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Muoviton elämä nykyaikaisessa yhteiskunnassa lienee käytännössä melko mahdotontakin. Muovi on kiistattomasti yksi kestävimmistä pakkausmateriaaleista nykytiedon valossa. Aivan muutamia mainitakseni, esimerkiksi juoma-, ruoka- ja tavarapakkaukset ovat yleensä aika täynnäkin muovia, niin ikään myös useat kosmetiikkatuotteet sisältävät muovirakeita, jotka voidaan onneksi kuitenkin korvata. Muovin hyvä kestävyys tarkoittaa sitä, ettei se valitettavasti hajoa kovin helposti luonnossa. Maahan tai meriin päätyessään se usein ennen pitkää silppoutuu ja hajoaa mikromuoviksi. Tämä muovi puolestaan kulkeutuu ajan mittaan muun muassa ruoan mukana niin eläimiin kuin ihmisiin, kaloihin, koiriin, lapsiin ja aikuisiin. On siis täysin mahdollista, että esimerkiksi lähikaupasta ostetussa kalassa voi olla jonkinlaisia määriä mikromuovia.

On sanomatta selvää, että tämän viheliäisen ongelman ratkaisemiseksi me tarvitsemme konkreettisia ja kansainvälisiä ratkaisuja. Tämä kansalaisaloite on mielestäni erinomainen ja tarpeellinen keskustelunavaus tähän aiheeseen. Meidän suomalaisten on toimittava puhtaampien vesistöjen puolesta yhdessä rintamassa, ja me tarvitsemme tähän mukaan koko kansainvälisen yhteisön: EU:n, Intian, Kiinan, Yhdysvallat sekä Afrikan. Olemme varmasti kaikki tässä salissa samaa mieltä siitä, että meidän velvollisuutemme on jättää luonto seuraaville sukupolville paremmassa kunnossa kuin mitä se oli, kun me sen saimme. Ympäristönsuojelu on tästä näkökulmasta aivan kirjaimellisesti myös meidän maamme puolustamista. Tämä on todella tärkeä tehtävä ja aloite, ja kannatan sitä. Yksi pieni teko kerrallaan mennään yhdessä kohti parempaa.

15.53 Mats Löfström r: Arvoisa rouva puhemies! Kansalaisaloitteessa ehdotetaan säädettäväksi laki, joka kieltää mikromuovia sisältävien kosmetiikkatuotteiden maahantuonnin, myynnin ja valmistamisen.

Mikromuovit ovat pieniä muovimateriaalihiukkasia, alle viiden millimetrin kokoisia. Niitä käytetään usein kosmetiikkatuotteissa puhdistavan, kuorivan tai hiovan vaikutuksen aikaansaamiseksi.

Suomessa monet valmistajat ovat jo korvanneet mikromuovit vaarattomilla vaihtoehtoilla, joita on paljon markkinoilla, mutta Suomeen tuodaan vielä paljon mikromuoveja sisältäviä tuotteita. Muun muassa Ruotsi, Iso-Britannia, Yhdysvallat, Uusi-Seelanti, Irlanti ja Taiwan ovat jo kieltäneet tai lähitulevaisuudessa kieltämässä mikromuovit.

Mikromuovien ongelmana on se, että ne eivät hajoa vaan päätyvät puhdistuslaitosten kautta vesistöihin.

Ärade fru talman! Tack till dem som har tagit det här medborgarinitiativet. Det här är något som jag och flera andra ledamöter tryckte på redan under föregående mandatperiod och det är bra att den här debatten nu kommer snabbt igång under den här mandatperioden.

Medborgarinitiativet föreslår en lag enligt vilken man förbjuder import, försäljning och tillverkning av kosmetiska produkter innehållande mikroplaster. Mikroplaster definieras

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

som små plastartiklar, mindre än 5 millimeter, vilka ofta används i kosmetiska produkter med en rengörande, skrubbande eller polerande funktion.

Många tillverkare i Finland har redan ersatt mikroplasterna med de ofarliga alternativen som det finns många av på marknaden, men trots det importerar Finland ännu många produkter innehållande dessa mikroplaster. Bland andra Sverige, Storbritannien, USA, Nya Zeeland, Irland och Taiwan har redan förbjudit eller kommer inom den närmaste framtiden att förbjuda mikroplaster.

Problemet med mikroplaster, ärade talman, är att de inte löses upp och kommer således slutligen ut genom reningsverken i våra vatten. De skadar havsorganismerna, som tror att det är mat, och hela det marina ekosystemet inklusive Östersjön. Plasterna har bedömts som praktiskt taget omöjliga att få bort då de en gång släppts ut.

Vi människor får också i oss plasterna via främst dricksvatten och effekterna på vår hälsa är ännu inte utredda, men man kan dra slutsatsen att de definitivt inte är positiva och hälsosamma. Vissa utredningar visar nämligen att plast i kroppen till exempel kan påverka möjligheten att få barn. Det är ett av skälen till att detta måste tas på största allvar.

Sveriges regering har infört ett förbud mot tillsatta mikroplaster i kosmetiska produkter. I Sverige har produkter bestående av naturliga polymerer, det vill säga långa molekyler som inte bildats på syntetisk väg och som inte modifierats kemiskt, undantagits från förbudet, exempelvis cellulosa från trä och riskorn.

Europeiska kemikaliemyndigheten föreslog även i februari i år ett förbud mot avsiktligt tillsatta mikroplaster i kemiska produkter, vilket enligt deras beräkningar skulle minska på utsläppen med cirka 400 000 ton mikroplaster på 20 år.

Flera länder i Europa, bland andra Sverige, Danmark, Nederländerna och Storbritannien, har länge drivit på för ett EU-förbud mot mikroplaster. Finland bör också gå med i den här spetsen och förbjuda fullständigt onödiga mikroplaster i kosmetiska produkter som kan ersättas med naturliga polymerer i stället. Vi behöver också driva på frågan i EU, men de här sakerna utesluter inte varandra.

15.57 Joonas Könttä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssämme on tänään kansalaisaloite erittäin tärkeästä asiasta. On hyvä, että tähän asiaan on tartuttu nyt laajalti myös EU:n tasolta, mutta kyllä tämä keskustelu on syytä käydä myös meillä täällä Suomessa. Mikromuovit ovat haitallisia ympäristölle ja on aivan totta, että mikromuovihaitat eivät rajoitu vain kaukasiin meriin vaan ovat tutkimusten mukaan läsnä myös esimerkiksi kansallisympäryksessämme — puhtaissa suomalaisissa järvissä. Mikromuovit voivat siirtyä ruokaketjun kautta eteenpäin ihmiseen ja ongelma on myös se, että emme vielä tiedä tarpeeksi niiden vaikutuksesta esimerkiksi terveyteen. Kosmetiikka ei toki ole ainut, josta mikromuoveja pääsee luontoon, mutta selkeää on, että sen osalta on otettava aimo harppauksia tuotekehityksessä ja on päästävä irti mikromuoveista. Ratkaisuja meillä on myös omasta takaa biotalouden uusien innovaatioiden kautta, siis suomalaisesta metsästä. Onneksi EU-lainsäädäntöä on tältä osin rukattu ja mikromuoveista asteittain luovutaan. Vaikka aikaa tähän kieltoon on, niin täytyy iloita, että tätä asiaa on lähdetty ajamaan myös laajemmilla hartioilla eteenpäin. EU:n kokoinen toimija saa todellakin suuren vaikutuksen aikaan. Vuosittain tämän kiellon avulla Euroopan unionissa on mahdollista estää jopa 30 000 mikromuovitonin pääsy ympäristöön, siis 30 000 mikromuovitonin. Pitkällä aikavälillä merkitys kasvaa.

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

Arvoisa rouva puhemies! Tämä on mielestäni hyvä esimerkki siitä, mitä saamme aikaan, kun lähdemme ajamaan ympäristön hyväksi muutoksia EU:n laajuisesti ja kansainvälisesti. Suomen on tehtävä osansa, mutta suuria muutoksia saadaan aikaan yhteistyöllä. Toki tehtävää riittää mikromuovien osalta myös muussa tuotekehityksessä, mutta tässä otetaan askeleita aivan oikeaan suuntaan siinä, että ympäristöstä ja luonnosta kannetaan sen ansaitsema huoli.

16.00 **Sari Sarkomaa kok:** Arvoisa puhemies! Todellakin, muovi ei kuulu luontoon. Täällä on käyty hyvää keskustelua kansalaisaloitteesta, ja on todettava tässä, että muovit todellakin muodostavat vakavan uhan maailman vesistöille, luonnolle ja mahdollisesti myös ihmisille sen takia, että muovit ovat niin yleisiä ja ennen kaikkea muovit ovat pitkäikäisiä. Me todella tarvitsemme monipuolisia, vaikuttavia toimia sen ehkäisemiseksi, että mikromuovi valuu luontoon ja myös ravintoketjuumme. 40 tonnia mikromuovia tulee vuositain Itämereen, ja se on todella mittava määrä.

Kannatan lämpimästi kansalaisaloitetta. Kysyin mikromuovien kieltämisestä kosmetiikassa ympäristöministeri Tiilikaiselta viime eduskuntakaudella. Silloin hän totesi, että ei kansallisia toimia ollut siinä vaiheessa tulossa. Tiilikainen totesi, että hän edistää vahvasti toimia EU:n tasolla, ja hän totesi, että hän tarttuu myöskin kansallisesti asioihin ja ryhtyy tekemään muovitiekarttaa. Siitä kiitokset hänelle — tuo tiekartta on erittäin ansiokas, ja nykyisen hallituksen on sitä vietävä eteenpäin. Mutta itse vastasin Tiilikaisen vastaukseen, että Suomen ei pidä olla perässähiittäjä vaan edelläkävijä. Todellakin kannatin jo silloin sitä, että tehtäisiin erillinen kielto myöskin Suomessa mikromuovien osalta kosmetiikassa. Ja pidän nyt tärkeänä, että tämä lainsäädäntö tehdään.

Täällä edustaja Multala erinomaisesti nosti esille sen, että ympäristövaliokunta voisi laajemminkin katsoa tätä mikromuoviasiaa, voisi katsoa sitä tutkimusta, onko riittävästi tutkimusta Suomesta, EU:n tasolla. Tässä kannattaa tehdä laajaa kansainvälistä yhteistyötä. Varmasti lähetämme terveiset budjettiriiheen, että t&k-panostukset tulevat sille tasolle, minkä yhdessä ennen vaaleja kaikki puolueet totesivat. Täällä onkin ympäristövaliokunnan jäseniä, niin että toivon, että tästä koppi todellakin otetaan. Nyt on varmasti aikaa asiaa käsitellä.

Arvoisa puhemies! Kun kysyin mikromuovista kyselytunnilla, silloinen valtiovarainministeri Petteri Orpo totesi, että hän on aloittanut valtiovarainministeriössä selvityksen mahdollisesta mikromuoviverosta. Samaan aikaan komissiossa esimerkiksi EU:n tasolla oli Katainen nostanut mikromuoviasian esille. Käsittääkseni valtiovarainministeriössä tässä selvitystyötä on tehty. Ymmärrän vanhana verojaoston jäsenenä, että tämä ei ole helppo asia, mutta toivon, että myöskin tätä pohdittaisiin. Meidän pitää verottaa sitä, mitä me haluamme vähemmän, ja mikromuovi on juuri sellainen. Toivoisinkin, että hallituksen osalta täällä joku olisi vastaamassa tai jollakin tavalla saisimme hallituksen kannat tähän asiaan. Onko mahdollista, että hallitus edistäisi muoviveroa? Sehän on siinä muovitiekartassa mainittu yhtenä toimenpiteenä.

Tiedän myöskin, että viime kaudella aloitettiin muovipakkausten panttijärjestelmän pilotointi. Käsittääkseni se on vielä käynnissä, enkä tiedä — ainakaan julkisuuteen ei ole tullut päätöksiä — miten tässä aiotaan edetä. Toivon, että tähänkin eduskunta saa vastauksen ympäristöministeriltä tai koko hallitukselta.

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

Uskoisin, että muovivero voisi osaltaan myöskin ohjata kulutusta kohti kotimaisia biopohjaisia ratkaisuja ja tukisi sitä kautta myös kotimaista biotaloutta. Uskon, että tietoisuus muovin haitoista on levinnyt nopeasti, ja ehkä tällaista tukea verotukselle voisi löytyä.

Mutta, puhemies, kun täällä on puhuttu muovista, niin on hyvä todeta, että muovi on edelleen tärkeä osa meidän arkeamme — ruokahuollossa, terveydenhuollossa, monessa tehtävässä meidän arjessamme muoville ei ole löytynyt korvaavaa materiaalia. Tutkimusta tehdään ja tuotekehittelyä, mutta tarkoitus ei todellakaan ole eduskunnan kieltää muovia, vaan tehdä toimia, ettei muovi valu sinne luontoon, ja tämä on todella tärkeää todeta. On myös todettava, että Suomi kulkee muovinkierrätyksen etujoukoissa, etulinjassa, sillä jo neljännes muovipakkauksista Suomessa menee kiertoon eikä Suomessa saa enää viedä muovia kaatopaikalle. Silti meillä on todella paljon tehtävää esimerkiksi tässä muovinkierrätyksessä. Helsingin kaupungin keskustassakaan kaikissa taloyhtiöissä ei ole esimerkiksi erillistä muovinlajittelua, eli tässä täytyy tehdä jotain.

Olen erittäin tyytyväinen siitä, että edellisen hallituksen aikana meillä oli aktiivinen ympäristöministeri ja EU:n tasolla myöskin tapahtui, eli EU:n päätöksen myötä esimerkiksi kertakäyttöiset muoviset ruokailuvälineet, pumpulipuikot, pillit ja juomasekoittimet on kielletty vuodesta 2021 alkaen, ja tämä on erittäin tärkeä asia.

Puhemies, haluan nostaa esille sen asian, mikä ehkä tässä keskustelussa ei ole vielä vahvasti tullut esiin: me tarvitsemme käyttötavan muutosta. Kun me puhumme muovista, niin noin 95 prosenttia käytetystä muovista on sellaista, joka käytetään vain kerran ja sitten heitetään pois. Eli jos johonkin täytyy tarttua, se on tämä kertakäyttökulttuuri ja se, että me saisimme materiaalit kiertämään. Kiertotalous oli pääministeri Sipilän hallituksen yksi vahva hanke, osa kärkihanketta, ja toivon, että ympäristövaliokunta myöskin katsoisi, tekeekö tämä hallitus, tekeekö koko Suomi riittävästi sen eteen, että kiertotaloutta vauhditaisimme. Tietenkin toivon, että katsotte myöskin tätä kertakäyttömuoviasiaa, mitä sen osalta voisimme tehdä.

Puhemies, totean sen, että on tärkeää, että EU:n tasolla tehdään, on tärkeää, että globaalisti tehdään — tämä muovi on globaali ongelma, ja Euroopan unionin pitää olla tässä myöskin edelläkävijä. Pidän erityisen hyvänä sitä, että Euroopan kemikaalivirasto selvittää parhaillaan vaihtoehtoja tuotteisiin lisätyn mikromuovin käytölle, ja komissio todellakin hakee keinoja muovia sisältävien tuotteiden, kuten tekstiilien, maalien ja autonrenkaiden kulumisesta aiheutuvien mikromuovipäästöjen rajoittamiseen. Tämä on juuri se työ, mitä meidän täytyy tehdä.

Ihan lopuksi vahvana kansanterveyden edistäjänä haluan sanoa sen, että jokainen meistä voi tehdä jotakin. Kyllä täytyy sanoa, että kun tiedämme, miten vaarallista tupakka on — vielä kerran, vaikka täällä edustaja Kiuru hyvin totesi sen: tupakka ei ole pelkästään vaarallista poltettaessa, vaan sillä, minne tupakan tumpkaa, on iso merkitys. Kun tupakka tumpataan luontoon, niin 4 miljardia tumpkaa vuosittain tulee Suomen luontoon, 680 000 kiloa jätettä, ja kun katsotaan rannikkokaupunkien jätteitä, niin jätteestä 30—40 prosenttia tulee tupakasta. Ihan viimeisenä totean sen, että tätäkin me voisimme eduskunnassa katsoa — onko jotakin, jolla me voisimme kannustaa ja vähentää tätä roskaamista? Kun kierrämme Euroopassa tai ympäri maailmaa, me näemme maita, joissa roskaaminen on paljon vähäisempää, ja siinä mielessä toivon, että tätä asiaa katsotaan.

Ja ihan viimeisenä totean sen, että meillä todellakin on vielä hyvin vähän tietoa mikromuovien vaikutuksesta, ennen kaikkea siitä, miten se vaikuttaa ihmisten terveyteen tänä päivänä ja tulevaisuudessa. Se on asia, josta toivon todellakin, että saataisiin paljon tutkimus-

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

ta. Viimeisenä totean, että opetusministerinä aloitin Itämeren yhteistutkimuksen Itämeren rantavaltioiden osalta, ja toivon, että nykyinen opetusministeri voisi katsoa, mitä EU-tasolla opetusministerit ja tutkimuslaitokset voisivat tämän osalta tehdä.

16.08 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää aloitteentekijöitä tärkeästä keskustelunavauksesta. Kuten aloitteentekijät, on myös SDP erittäin huolissaan ympäristön ja vesistöjen roskaantumisesta.

Erityinen uhka ympäristön puhtaudelle on mikromuovi, joka aiheuttaa vesistöille ja niiden ekosysteemeille vakavia ongelmia, kun jauhaantunutta muovisaastetta kulkeutuu kaikkialle. Erään tutkimuksen mukaan, kuten täälläkin on jo todettu, ihmisen elimistöön kulkeutuu muovisaastetta noin 5 grammaa viikossa, siis pankkikortin verran. Suurin syy löytyy juomavedestä. Suomessa juomavesi on puhdistettu hyvin, mutta silti Suomesta löytyy Itämeren roskaisimmat rannat. On surullista, että myös Suomen puhtaista vesistä on löydetty muovisaastetta. Se on lähes näkymätöntä ja vaikeasti havaittavaa tavallisin silmin. Meille suomalaisille se on vakava asia, sillä asumme tuhansien järvien maassa ja meillä on paljon rantaviivaa myös mereen. Esimerkiksi kalojen elimistöön päätyy jatkuvasti pieniä muovinpalasia ja sitä kautta myös ihmisten elimistöön ravinnon kautta — eikä ole sitä tutkittua tietoa siitä, kuinka kalojen syövä muovi voi vaikuttaa ihmisiin. Vesistöjen muoviongelma ei siis ole missään kaukaisessa todellisuudessa vaan lähellä meidän kaikkien suomalaisten arkea.

On tärkeää, että myös kosmetiikkateollisuus on huomionut vesistöjen suojelemisen tarpeen, johon myös aloitteentekijät viittaavat. Cosmetics Europe on antanut suosituksensa luopua kosmetiikassa käytettävistä mikromuovihelmistä vuoteen 2020 mennessä, ja suosituksella on ollut paljon myönteisiä vaikutuksia. Mikromuovien käyttö on vähentynyt merkittävästi, ja suositus annettiin siitäkin huolimatta, että kosmetiikan osuus vesistöjen mikromuoviroskasta on eri lähteiden mukaan vain 0,1—1,5 prosenttia. Vielä riittää kuitenkin tehtävää, sillä muovinkäytön vähentämiselle ei näy merkkejä, päinvastoin. Muovintuotanto on kasvanut maailmalla 20-kertaiseksi vuoden 1964 jälkeen.

Tässä on pyydetty laajempaa keskustelua, ja tuen sitä. Tähän teemaan liittyvät voimakkaasti myös suomalaiset työpaikat ja vientiteollisuus. Muovi on tärkeä raaka-aine monelle teollisuudenalalle, eikä sen korvaaminen kaikkialla ole todellakaan helppoa. Vaihtoehtoja on kuitenkin löydyttävä, sillä muuten maailmamme hauraat ekosysteemit eivät tätä kuormitusta kestä. Vaihtoehtojen löytymisessä suomalaiset kosmetiikkavalmistajat ovatkin toimineet edelläkävijöinä, sillä muovihelmet korvataan yhä useammin biohajoavilla valmisteilla. Myös pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa muoviongelma on huomioitu kirjauksella, jossa tehostetaan muovinkierrätystä ja toimeenpannaan muovitiekartan ehdotukset. Muovitiekartan ehdotuksissa puututaan myös erityisesti mikromuoviongelmaan. Tämä kirjaus antaa hyvät lähtökohdat sille työlle, jota nyt on tehtävä uusiokäytön ja suljetun raaka-ainekierron edistämiseksi teollisuudessa. Suomalaisilla yrityksillä on hyvää osaamista ja ympäristötietoisuutta olemassa jo nyt. Nyt se vain on vietävä maailmalle. Näin voimme säilyttää myös työpaikat Suomessa, huolehtia viennistä ja pitää ne talouden rattaat pyörimässä. — Kiitos.

16.11 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Perussuomalaisia syytetään usein ilmasto- ja ympäristövastaiseksi puolueeksi. Totuus on kuitenkin toinen: ajamme järkevää keskitien ilmastopolitiikkaa, joka tähtää puhtaampaan ympäristöön ja kestävämpään kehitykseen il-

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

man että Suomelle ja suomalaisille koituu kohtuutonta haittaa saavutettuihin tuloksiin nähdessä. Esimerkiksi tämä kansalaisaloite mikromuovien kieltämiseksi kosmetiikkatuotteissa on linjassa perussuomalaisen ympäristöohjelman kanssa, jossa ilmaistaan selkeästi, että Suomessa on kiinnitettävä huomiota vesien muovijätteeseen sekä ylipäänsä muovin ja mikromuovien pääsyyn ympäristöön. Näin ollen kansalaisaloitteen vaatimukset ovat linjassa perussuomalaisen politiikan kanssa. Kannatan tätä aloitetta.

Mikromuovit ovat vakava haittatekijä ympäristölle. Mikromuovia sisältävien kosmetiikkatuotteiden maahantuonnin, myynnin ja valmistamisen kieltämiseen Suomessa tähtäävä kansalaisaloite on kannatettava ehdotus, koska näiden muovien kulkeutuminen vesistöön ja eläinkuntaan on saatava loppumaan. Mikromuovien päätyminen vesistöihin on globaali ongelma, josta Suomikin on saanut oman osansa. Mikromuovien käyttöä on jo rajoitettu lainsäädännöllä edelläkävijämaissa, ja mielestäni Suomen olisi aika liittyä tähän joukkoon.

Vaikka juomavetemme on maailman kärkeä puhtauden osalta ja elintarviketurvallisuutemme on Suomessa hyvällä tasolla, se ei tarkoita, etteikö olisi parantamisen varaa. Muovien vaikutuksista terveyteen ei vielä tiedetä kovin paljoa, mutta eivät ne ainakaan hyvää tee, se on varma. Erityisesti pienikokoisille eläimille, ja isommillekin eläimille, muovin voi helposti aiheuttaa vakavaa haittaa tai jopa kuoleman. Toivonkin vilpittömästi, että Rinteen hallitus tarttuu toimiin rajoittaakseen mikromuovien kulkeutumista vesistöihin ja eläimiin ja ihmisiin.

Edustaja Lehto otti puheessaan kantaa myös siihen, että ylipäätään ihmisten ei pitäisi kuormittaa luontoa roskaamisella. Me kaikki voimme miettiä omia toimintatapojamme arkisessa elämässä, mitä kaikkea me voisimme tehdä paremmin. — Kiitos.

16.14 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Mikromuovien kieltäminen kosmetisissa aineissa on aivan erinomainen kansalaisaloite, ja se on erittäin kannatettava. Mikromuovien käyttö kosmetisissa tuotteissa on jo kielletty muun muassa Ruotsissa, Brittein saarilla samoin, ja Yhdysvalloissakin on rajoituksia. Elikkä mennään eteenpäin koko Euroopan unionin alueella yhteisellä päätöksellä tai jokaisessa maassa erikseen — pääasia, että tulee tämä asia kuntoon. On aivan selvä asia, että tämä on riskien ottamista ihmisten terveyden kannalta, koska kun mikromuovit joutuvat vesistöihin ja mereen, sieltä sitten saamme ne omaan elimistöömme kalojen kautta ja juomaveden kautta. Syömällä ja juomallaan me nämä kyseiset tuotteet, mikromuovit, itseemme saamme.

On syytä muistaa se, että Suomihan on jo edennyt muovien kierrättämisessä kohtuullisen hyvin. Jos oikein muistan, niin se on noin neljännes muoveista, minkä me saamme talteen nykyaikana ja tänä päivänä.

Olin iloinen, kun kotikuntaani ilmestyi tässä joku aika sitten muovien keräyskontti. Kun esimerkiksi auton tuulilasien pesunesteitä tulee ostettua muovikanistereissa ja ne kanisterit pyörivät varaston nurkassa, niin sitkeästi ajattelin, että jonain kauniina päivänä tulee se päivä, jolloin näitä muovikanistereita kerätään, ja tulihan se kontti, niin että sain vietyä sieltä varaston nurkasta hirmuisen kasan niitä muovikanistereita sinne kierrätykseen ja ne tulevat hyötykäyttöön. Aivan erinomainen asia. Tähän menettelyyn pitää Suomessa päästä kaikkialla.

On itsestäänselvää tämä kansalaisaloitteen kohta näiden kosmeettisten aineiden ja mikromuovien yhteydessä, että pitäisi kieltää mikromuovit kokonaan, koska ne joutuvat suoraan

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

vesistöön ja sitä kautta luonnon kiertokulkuun — ja yleensäkin muovien joutuminen mereen.

Tässä taannoin oli televisiossa ohjelma, mitenkä valtamerissä, Atlantilla ja Tyynellä valtamerellä, hirmuiset muovilautat uiskentelevat ja sitten hajotessaan merenkäynnissä pikkuhiljaa niistä tulee niitä mikromuoveja, jotka sitten joutuvat ravintoketjussa jonain päivänä ihmisen ruokapöytään.

Tässä taannoin oli myös radiossa ohjelma, jossa joku asiantuntija epäili, että mikromuovit eivät ole ihmiselle suoraan vaarallisia, mutta rohkenen kyllä olla eri mieltä siitä. Jokainen mikromuovin palanen ihmisen elimistössä — kun se pikkuhiljaa kumuloituu, niitä tulee koko ajan lisää — on varmasti vaarallinen terveydelle isossa mittakaavassa, ihan varmasti.

Ja Suomi on kyllä oman asiansa hoitanut hyvin. Esimerkiksi pohjavesien kautta me emme saa mikromuovia itseemme, kun juomme. Suurin osa suomalaisista juo puhdasta pohjavettä, ja pohjavedessä näitä tällaisia aineita ei ole. Mutta se on samalla meille suomalaisille myös kannustin, että me itse hoidamme omat asiamme kuntoon, niin että kaikki se muovi, mikä käytetään, joko kierrätetään tai jätteenkuljetuksen kautta poltetaan voimalaitoksessa energiaksi, kaukolämmöksi ja sähköksi — sitähan ei enää penkkaan ajeta — sellainen osa, mitä ei ole pystytty kierrättämään.

Elikkä tällä tiellä meidän tulee jatkaa, ja mikromuoveista tulee päästä eroon, koska se on selvä terveysriski meille kaikille.

16.18 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Mikromuoveja kosmetiikkatuotteissa koskeva kansalaisaloite toimitettiin eduskunnalle viime keväänä. Kiitoksia aloitteen tekijöille aktiivisuudesta ja tärkeän asian esillä pitämisestä. Tarvitaan laki, joka kieltää mikromuoveja sisältävien kosmetiikkatuotteiden maahantuonnin sekä myynnin ja valmistamisen Suomessa.

Tarkoituksellisesti lisätyt mikromuovit muodostavat riskin ympäristölle ja ihmisen terveydelle. Mikromuovit voivat säilyä hyvin pitkään ympäristössä ja levitä laajalti maaperään ja vesistöihin. Valitettavasti mikromuovien määrä on lisääntynyt nopeasti. Monet suomalaiset kosmetiikkavalmistajat ovat kuitenkin jo korvanneet tuotteissaan mikromuovihelmet biohajoavilla vaihtoehdoilla, mutta maahan tuodaan vielä paljon kosmetiikkatuotteita, jotka sisältävät mikromuoveja.

Mikromuovit ovat kosmetiikassa täysin korvattavissa haitattomilla vaihtoehdoilla, ja niitä on runsaasti markkinoilla. Samanaikaisesti Euroopan kemikaalivirasto ECHA teki aloitteen primääristen eli tarkoituksellisesti lisättyjen mikromuovien rajoittamiseksi REACH-asetuksella. Tämä lakiehdotus sisältää mikromuovien kieltämisen kosmetiikkatuotteissa jo heti voimaantulon alkuvaiheessa, mikrohelmien osalta jo vuoden 20 alusta. Ehdotus on parasta aikaa kuultavana. ECHAN lakiehdotus vastaa kansalaisaloitteen toiveeseen kieltää kosmetiikan mikromuovit, ja asia etenee syksyn aikana. Lakiesitys kattaa myös muut merkittävät primäärisen eli tarkoituksella lisätyn mikromuovien lähteet.

Sekundääristen mikromuovien, muun muassa muovituotteiden pilkkoutumisen ja kulumisen ja synteettisten tekstiilien pesun seurauksena ympäristöön päätyvien muovien, hallinta on monimutkaisempaa. On siis syytä lisätä tutkimus- ja seurantatietoa koskien mikromuovien lähteitä ja vaikutuksia ympäristöön ja terveyteen. Ympäristöministeriön johdolla laadittiin vuonna 2018 Suomen kansallinen muovitiekartta, joka sisältää toimenpide-ehdotukset laajemmin muoveihin liittyvien haasteiden ratkaisemiseksi.

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

Vielä huomio ympäristövaliokunnan keskustelusta Viron vastaavan valiokunnan kanssa. Siellä nostettiin esiin muovittoman Itämeren tavoite, ja tätä tavoitetta tulee edistää riipeästi.

16.20 Johan Kvarnström sd: Arvoisa puhemies! Kiitän aloitteen tekijöitä — tämä kansalaisaloite herättää tärkeän ja ajankohtaisen kysymyksen.

Meidän kaikkien pitäisi olla huolissamme näkymättömästä ja vakavasta uhasta, jonka lisääntynyt mikromuovien määrä vesistöissämme ja niiden läheisyydessä muodostaa. Tänä kesänä julkaistun WWF:n raportin mukaan ihminen saa viikon aikana mikromuovia elimistöönsä arviolta pankkikorttia vastaavan määrän verran.

Ärade talman! Det finns inte ännu några studier om de långsiktiga konsekvenserna för människan av allt detta plast i våra kroppar, men det är rimligt att anta att det är skadligt. Mikroplaster i många av våra dagliga produkter är en bidragande orsak till dagens situation. En övergripande faktor är att plastproduktionen i världen har tjugofaldigats på drygt 50 år. Därtill har medvetenheten och hanteringen av plastavfall en längre tid släpat efter.

Begränsning eller förbud av mikroplaster i kosmetika är ett viktigt steg i rätt riktning, men mycket arbete kvarstår och medvetenheten om mikroplaster måste öka. Lyckligtvis kan vi ännu med kloka beslut hejda utvecklingen. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att plasten är en industriell produkt som tills vidare på många områden är viktig för att vårt samhälle ska fungera. Det finns nu många områden där alternativ till plast redan existerar. Därtill utvecklas hela tiden nya sätt att minska mängden plast i vår vardag och nya sätt att öka återanvändningen.

Arvoisa puhemies! Voimme kuluttajina tehdä parempia ratkaisuja ja vähentää näin muovin käyttöä. Tämä ei kuitenkaan valitettavasti riitä tai onnistu, koska sisällysluetteloista ei aina edes käy ilmi, kuinka paljon mikromuoveja tuote sisältää, tai sisältääkö vai ei. Olen vakuuttunut siitä, että Suomi voi olla edelläkävijä ja että teollisuutemme voi tulla maailman johtavaksi keksimällä fiksuja ratkaisuja, jotka vähentävät mikromuovien määrää maailmassa. Meidän lainsäätäjien täytyy kantaa suuri vastuu tästä.

Tämä koskee kosmetiikkaa mutta myös monia muita osa-alueita. Mainitussa WWF:n raportissa todetaan, että suurin mikromuovien lähde globaalisti on juomavesi. Tässä kohtaa suomalaisia suojelee hyvä veden laatu. Tarkalleen ottaen saamme nähdä veden laadun, kun vesiemme muovitasoja tutkitaan tänä vuonna.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Kopplingen mellan vatten och plast kommer till uttryck på ett mycket annat och beklagligt sätt i en studie gjord av Tysklands miljöministerium. Tidningen Der Spiegel redogjorde rapportens innehåll på fredagen och budskapet var chockerande — nästan alla undersökta barn har plast i kroppen. Ju yngre barn, desto mer plast har det i sig. Det handlar bland annat om kemikalier som används för att hindra vatten från att fastna på kläder.

Yksi tällainen kemikaali on haitallinen PFOA. On ilahduttavaa, että EU kieltää aineen luultavasti jo ensi vuonna. Tällaisia kieltoja tarvitaan. Ihmisten ei tarvitse olla tutkijoita tehdäkseen turvallisia valintoja kaupassa. Siksi on hyvä, että kosmetiikan mikromuovien käyttöä rajoitetaan monissa maissa ja että tuotannosta on tullut terveydelle vähemmän hai-

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

tallista. Kosmetiikka kuitenkin vie helposti huomiota muista, tärkeämmistä mikromuovien lähteistä.

Enhetschefen för riskhanteringsfrågor på ECHA säger till Yle i en artikel från januari i år att den största mängden av avsiktligt tillsatta mikroplaster kommer från jordbruket. Detta beror enligt ett citat i artikeln på en så kallad kapsyleringsteknik där man sätter in konstgödsel eller bekämpningsmedel i små näringskylor av plast, varifrån medlet sakta sipprar ut på åkern. Vi ska inte beskylla jordbrukarna men nog göra vad vi kan från statligt håll för att stödja dem med metoder som kunde minska på mängden mikroplaster.

I dag har vi här i salen också fått höra om hur det kommer stora mängder mikroplaster från bland annat trafiken och tobaksfimpar. Utmaningarna är många på flera fronter.

Vaikka kosmetiikka ei ole mikromuovin suurin lähde, on tärkeää, että se ei ole haitallista terveydelle. Mikromuovit pääsevät kehoon myös ihon kautta. Siksi meidän vastuumme on, että myös Suomessa myytävät ihonhoitotuotteet ovat puhtaita ja eivät vahingoita ihmistä tai ympäristöä.

Tämä kansalaisaloite voi nopeuttaa toimia kohti yhteiskuntaa, jossa on turvallisempia tuotteita. Tarvitsemme muovia monissa muodoissa, monissa paikoissa, mutta emme kehojemme mikropartikkeleina. — Kiitos, tack.

16.26 Pirkka-Pekka Petelius vihr: Arvoisa puhemies, värderade talman! On ilahduttavaa kuulla, kuinka yksimielisiä nämä mikromuovin ja nanomuovin tuomitsevat puheen- vuorot täällä ovat olleet. Asiahan on selvä.

Kuten todettu, Inka Hopsu totesi, että Euroopan kemikaalivirasto, ECHA, on tehnyt vuoden alussa aloitteen näitten primäärysten mikromuovien kieltämiseksi 2020. Tämä kansalaisaloite vastaa erittäin hyvin tähän lakimuutokseen.

Kaikesta maailman tuotetusta muovista yksi kolmasosa, arvioiden mukaan, päättyy luontoon ja valuu niistä — varsinkin nämä uv-säteilyn ja mekaanisen jauhatuksen aiheuttamat mikro- ja nanomuovit — vesiin.

Nyt täällä on todettu, että myöskin tutkimustietoa tarvitaan enemmän. Sitä tietoa on merivesiympäristöistä enemmän. Tiedetään, kuten täälläkin on todettu, että muovit kerryttävät itseensä haitta-aineita ja myrkyllisiäkin kemikaaleja, jotka edelleen joutuvat eliöihin, ja näin pysyvät orgaaniset yhdisteet voivat altistaa koko ravintoketjun ja päätyä myöskin eläimiin ja ihmisiin. Mutta makean veden tutkimus: Se on vielä puutteellista ja haittavaikutuksista ei ole kokonaiskuvaa. Mutta oletettavaa tietysti on, että myös makean veden eliöt voivat altistua muovihaitalle.

Tämmöisiä yksityiskohtia haluan tuoda esiin, joita jo tiedetään. Uppsalan yliopistossa on tutkittu esimerkiksi ahvenenpoikasia, jotka syövät tätä nano- ja mikromuovia. Niiden kasvu heikentyy. Tämä johtaa siihen, että hajuaisti heikentyy. Ne eivät pysty haistamaan uhkaavaa petoa, kuten haukea, joka syö sen, ja näin se kertyy myöskin haukeen. Ja tämän on todettu aiheuttavan sen, että ahven- ja haukikannat pienenevät. Edelleen tiedetään saksalaisten tutkimusten mukaan Bayreuthin yliopistosta, että kastemadotkin sisältävät mikromuovia. Ranskalaistutkijat ovat tutkimuksissaan todenneet Suur-Pariisin alueelta sadevedestä vuosittaisella tasolla löytyvän 3—10 tonnia mikromuovia — se on valtava määrä. Lontoon King's Collegessa tehtyjen tutkimusten mukaan ilmassa olevat muovihuukaset

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

ovat ihmisen hengitykselle terveysriski: likainen vesi haihtuessaan vapauttaa muovia ilmaan.

Tutkimusta tarvitaan siis edelleen lisää. Suomihan pyrkii lisäämään EU-tason tutkimus- ja seurantatietoa muun muassa mikromuovien lähteistä ja niiden reiteistä ja vaikutuksista ympäristölle ja ihmisen terveydelle. Jätevedenpuhdistuksen kehittäminen mikromuovien vesipäästöjen vähentämisessä olisi tärkeää. Tämän poishuuhdeltavan kosmetiikan ja puhdistusaineiden primäärimuovien päästöt EU:ssa ovat noin viidenneksen muovituotteiden käytöstä.

Vaikka tämä ECHA-lakialoite eteneekin, niin silti samanaikaisesti haluan todeta, että tämä kansalaisaloite on erittäin tervetullut ja kannatan sitä. — Kiitos.

16.29 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! On todella syytä antaa kiitokset kansalaisaloitteen alullepanijoille ja allekirjoittajille, ja kiitos myös tälle salille, jossa on käyty erinomainen keskustelu tästä tärkeästä asiasta. Myönnän, että en ole alan asiantuntija, mutta kuunnellessa tätä keskustelua olen todennut, että täällä on valtava asiantuntemus, tietämys tästä asiakokonaisuudesta, sen eri vaikutuksista ja nimenomaan niistä haitallisista vaikutuksista, mitä tässä on, kun luonto tällä tavalla kärsii. Toivonkin, että tämä aloite ja sitten tämä keskustelu siivittäisi valiokunnan tekemään rohkean ja hyvän, laajan ja hyvään lopputulokseen päätyvän esityksen meille tänne saliin niin, että asiassa päästään eteenpäin. Ja tietysti toivon, että mistään Brysselistä eivät byrokraatit sitten tule painamaan jarrua, niin kuin usein näissä valitettavasti tapahtuu. Kansallisesti näiden päätösten tekeminen ei aina ole ihan yksinkertaista. Tarvitaan laajaa pohjaa, mutta tarvitaan tässä tapauksessa siis laajaa myötäelämistä ja vaikuttamista tuolta rajojemme ulkopuolelta.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä on syytä myös lähettää terveisiä hallitukselle, että tuotekehitykseen ja tutkimukseen pitää panostaa myös tältä osin — sekä tämän ongelman osalta että niiden korvaavien tuotteiden saamiseksi markkinoille, joita tarvitaan, kun muovia vastaan taistellaan. Eli hallitus hoi, tuokaa varoja, joilla suomalainen tutkimus ja tuotekehitys saadaan vauhtiin ja vielä suurempaan vauhtiin kuin mitä se tänä päivänä on. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Japanin välisen strategisen kumppanuussopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 17/2019 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

Keskustelu

15.04 **Mats Lofström r:** Arvoisa rouva puhemies! Japani on maailman kolmanneksi suurin talous ja Suomen ja EU:n tärkeä yhteistyökumppani. Siksi tämä strateginen kumppanuussopimus on merkittävä niin EU:lle kuin Japanillekin. Sopimus ei ole tärkeä pelkästään maidemme väliselle kaupalle, vaan se myös tukee ja vahvistaa maailmankaupan globaalia sopimuskokonaisuutta, joka on erityisen tärkeä Suomelle ja muille samankaltaisille pienille ja viennistä riippuvaisille maille. Siksi tämä sopimus on meille tärkeä.

Monilla suomalaisilla yrityksillä on toimintaa Japanissa, ja monilla japanilaisilla yrityksillä on toimintaa Suomessa. Investointeja tehdään puolin ja toisin eri aloilla, mikä hyödyttää molempia maita. Japani ei ole tärkeä kauppakumppani ainoastaan Euroopalle vaan erityinen yhteistyökumppani myös Suomelle.

Tämä vuosi on Suomen ja Japanin diplomaattisten suhteiden 100-vuotisjuhlavuosi, ja maidemme välinen yhteistyö on ehkä tiiviimpää kuin koskaan, ei pelkästään poliittisesti ja kaupallisesti, vaan myös suomalaisten ja japanilaisten ihmisten välillä. Monilla suomalaisilla oppilaitoksilla on opiskelijavaihtoa Japanin kanssa. Suomessa vierailee vuosittain 250 000 japanilaisturistia. Finnair avaa talvella viidennen suoran lentoreittinsä Japaniin, kun se alkaa lentää Sapporoon. Muut suorat lennot menevät Tokioon, Osakaan, Nagoyaan ja Fukuokaan. Helsingistä lähtee useampia lentoja päivässä Tokioon kuin Maarianhaminaan.

Monet suomalaiset ovat kiinnostuneita japanilaisesta kulttuurista, ja monet japanilaiset ovat kiinnostuneita suomalaisesta kulttuurista. Tove Jansson ja muumit ovat hyvin suosittuja, ja Tokion lähistöllä on avattu muumimaailma. Myös Marimekko, Iittala ja muu suomalainen design on uskomattoman suosittua Japanissa, kuten myös suomalainen klassinen musiikki, esimerkiksi Jean Sibelius. Tästä on syytä olla ylpeä. Japanilaisia ja suomalaisia yhdistää myös ulkoiluharrastus.

Viime perjantaina Japanin parlamentin Suomi-ystävyyssryhmä vieraili eduskunnassa puheenjohtaja rouva Morin johdolla. Minulla itselläni on kunnia toimia eduskunnan Japani-ystävyyssryhmän puheenjohtajana, ja tällä vaalikaudella muun muassa ympäristövaliokunta tekee valiokuntamatkan Japaniin.

Suomen ja Japanin välinen yhteistyö on tärkeää, ja tällä EU:n ja Japanin välisellä yhteistyö- ja kauppasopimuksella yhteistyötä voidaan syventää entisestään. Lisäksi sopimus vahvistaa kansainvälisen kauppajärjestelmän sopimuskokonaisuutta, joka on Suomen kannalta todella tärkeä.

Lopuksi haluan myös onnitella EU-komissaari Cecilia Malmströmiä, joka on vienyt nämä neuvottelut maaliin EU:n puolelta. Entistä tiiviimpi yhteistyö hyödyttää sekä EU:ta että Japania.

15.08 **Joakim Strand r:** Arvoisa puhemies, värderade talman! Tässä oli erittäin hyvä puhe kollega Lofströmiltä.

Här föreslås alltså att riksdagen godkänner det i juli 2018 i Tokyo undertecknade strategiska partnerskapsavtalet mellan EU och Japan.

Itse nostaisin ehkä yhden pointin tässä esille. Olin mukana vuosi sitten pienellä delegaatiolla eduskunnasta, kun Japanin ympäristöministeri Yoshiaki Harada ja Suomen silloinen

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

ympäristöministeri Tiilikainen allekirjoittivat World Circular Economy Forumissa, maailman kiertotalousfoorumissa, ympäristöyhteistyömuistion, joka avaa ovia maiden tiiviimmälle yhteistyölle nimenomaan ympäristön ja kiertotalouden saralla. Toivon, että suomalaiset yritykset yhä enemmän ottavat tästä kiinni. Muun muassa Vaasan seudun energiateknologiakeskittymästäkin löytyy aika paljon japanilaista omistusta, ja itse näen, että yhä tiiviimmässä yhteistyössä ja yhteistoiminnassa niin Suomen kuin koko EU:n ja Japanin välisissä suhteissa on vielä paljon hyödyntämätöntä potentiaalia. — Kiitos.

15.09 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Suurena Japanin ystävänä on ilo käyttää puheenvuoro tästä asiasta, ja kaikki se yhteistyö, mitä EU:n ja Japanin välillä lisätään ja Suomen ja Japanin välillä lisätään, on kannatettavaa.

Meillä on paljon yhteisiä tekijöitä, vaikka on tietysti paljon tekijöitä, jotka erottavat meitä. Ensinnäkin ikärakenne ja väestöpyramidi Suomessa ja Japanissa on hyvin samantyyppinen. Me voimme katsoa, miten Japani asioita hoitaa, minkälaisia ratkaisuja he tekevät ja pyrkivät sitä kautta esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden asioita ratkaisemaan.

Ympäristövaliokunnasta: edustaja Löfström mainitsi tulevasta valiokuntamatkasta, ja vuonna 2012 muistaakseni ympäristövaliokunta vieraili edellisen kerran Japanissa. Todelakin siellä on paljon opittavaa puolin ja toisin, ja heidän asenteensa ympäristöön on monelta osin esimerkillinen, mikä tuli tuossa kansalaisaloitekeskustelussakin näkyviin.

Jos otetaan esimerkki matkailusta, niin japanilaiset ovat ihmisiä, jotka arvostavat hyviä tapoja, siisteyttä, hiljaisuutta — sellaisia asioita, joita mekin arvostamme ja voisimme arvostaa vielä enemmän. Jos matkailuyhteistyötä ja japanilaisia turisteja Suomeen saadaan, niin varmasti he ovat sellainen kohderyhmä, jolla on rahaa käytettävissä ja jotka osaavat käyttäytyä ympäristöä ja ihmisiä kunnioittaen.

15.10 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On aivan erinomaista, että tämä sopimus on saatu syntymään, ja nimenomaan kannattaa huomata, että tämä on tämmöinen tyypillinen sekasopimus, jossa edistetään molempien sopijapuolten yhteisiä intressejä, eli Euroopan unionin sekä niiden jäsenmaiden ja Japanin välistä kauppaa ja muuta yhteistyötä.

On syytä muistaa, miten tärkeä yhteistyökumppani Japani on Suomelle. Se on meille tärkeä kauppakumppani, ja esimerkiksi kotimaakunnastani menee tälläkin hetkellä monia metsäteollisuuden tuotteita suoraan Japaniin, muun muassa puutaloteollisuuteen. On surullista sinänsä, että Stora Enso on lakkauttamassa Kiteen sahan, josta sahatavaraa meni nimenomaan japanilaiselle puutaloteollisuudelle, joka rakentaa korkeatasoisia, paikallisia puutaloja. Se on tuollaisessa ympäristössä kuten Japani äärimmäisen turvallinen talo, koska siellä maanjäristykset ovat enemmänkin arkipäivää ja niitä on kovin usein, ja puutalot ovat niitä taloja, jotka kestävät sen vaikean tilanteen, jos sellainen eteen tulee.

Mutta joka tapauksessa tämä sopimus on äärimmäisen hyvä, ja annan suuren arvon edustaja Löfströmin äsken pitämälle erinomaiselle puheelle. Sitten se vertaus, missä edustaja Löfström osuvasti kuvasi, miten Suomessa on hyvät lentoyhteydet Japaniin päin, jopa enemmän lentoja kuin Maarianhaminaan — mutta voimme lohduttaa arvostettua kansanedustaja Löfströmiä sillä, että kuitenkin vielä Ahvenanmaa on meille tärkeä osa Suomea ja yhteistyömme varmasti tässä jatkuu. Ainut huoli on minulla henkilökohtaisesti ollut, miten Maarianhaminan IFK jalkapallossa pärjää, mutta näköjään sekin pärjää — että kaikki oikeastaan menee parempaan suuntaan.

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

15.12 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr:** Arvoisa puhemies! Minullakin oli eduskunnan Japani-ystävyyssryhmän jäsenenä kunnia tavata viime viikolla Japanin parlamentin Suomi-ystävyyssryhmän delegaatiota ja japanilaisia kansanedustajia, ja mieleen jäi muun muassa se, että he kertoivat, että suomalaista teknologiaa on käytössä muun muassa Fukushiman puhdistustöissä.

Itse asiassa tänäänhän meillä on tässä esityslistalla myöhemmin Valtion tarkastusviraston vuosikertomus, jossa kiinnitetään huomiota siihen, että Suomi ei ole pysynyt näissä cleantech-tavoitteissaan — ja tähän liittyen aasinsilta nyt tähän Japanin tilanteeseen, koska nythän on niin, että jos me Suomessa panostamme puhtaaseen teknologiaan, niin silloin me luomme ponnahdusalausta myöskin yritysten viennille sitten puolestaan. Me voimme nähdä esimerkiksi Japanissa aika suuretkin markkinat suomalaisille puhtaan teknologian yrityksille ja suomalaiselle osaamiselle tällä alueella. Eli todellakin tämmöinen yhteistyö Suomen ja Japanin välillä esimerkiksi tässä cleantechin tai puhtaan teknologian edistämisessä on hyvin tärkeää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

5. Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus eduskunnalle 2019

Kertomus K 18/2019 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Keskustelu

15.14 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Jatkan hieman tuosta samasta teemasta, mistä edustaja Outi Alanko-Kahiluoto puhui. Tämä cleantech-asia nostetaan tässä tarkastusviraston vuosikertomuksessa näkyviin. Ihan muutama luku: julkiset hankinnat ovat 35 miljardia euroa vuodessa, joista kaksi kolmasosaa on kuntien ja kuntayhtymien tekemiä hankintoja. Nämä ovat niin merkittäviä lukuja, että sillä on merkitystä suomalaisen yrityselämän kannalta. Jos näitä julkisia hankintoja tehdään niin, että tämä cleantech-osaaminen ja -kysyntä kasvaa, niin sillä tehdään ja mahdollistetaan referenssiä suomalaisille yrityksille ja sitä kautta sitten vientimahdollisuuksia. Tämä asia nostetaan täällä vuosikertomuksessa esille.

Kestävän kehityksen budjetista on saatu kokemuksia parin talousarvion verran. Sehän on kunnianhimoinen hanke. Kansainvälistä vertailukohtaa ei paljon ole, päinvastoin ulkomailta tullaan ehkä tänne päin katsomaan, miten se tehdään. Tähän kestäväen kehityksen budjettiin, cleantechiin ja tällaiseen julkiseen osto-osaamiseen kannattaa kiinnittää varmasti kasvavaa huomiota jatkossakin.

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

15.15 **Janne Heikkinen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä vuosikertomus ottaa ansiokkaasti huomioon aikamme suuret kysymykset niin taloudellisesta kuin ekologisesta-kin kestävydestä ja lisäksi se huomioi hyvin hallinnon digitalisaation. Olen erityisen ilahunut siitä, että vuosikertomuksessa nostettiin esiin konserniraportoinnin merkitys osana julkistalouden tarkempaa hahmottamista. Tätä samaa ajattelua toivoisi näkevänsä myös kuntatasolla keskusteltaessa talouden realiteeteista. Valtion konsernitaseen laatiminen olisi perusteltua, sillä se olisi ratkaisu parempaan talouden hahmottamiseen. Tällöin valtion omaisuuden hahmottaminen ja hallinta suuressa kuvassa olisi huomattavasti selkeämpää. Raportoinnin kehittämisessä olisi tärkeää edistää myös kaiken myönnetyn yritystuen läpinäkyvyyttä myös valtion takauksien kautta myönnettyissä lainoissa.

Arvoisa puhemies! Yhtäältä arvostan sitä, että vuosikertomuksessa muistutetaan eri poliittikalohkojen toimintasuositusten yhdenmukaisuuden tärkeydestä. Vasemman käden on todella tiedettävä, mitä oikea tekee. Tuntuu hullunkuriselta, että tavoitteleme kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti haitallisten ympäristöpäästöjen karsimista mutta tuemme samaan aikaan esimerkiksi turvetuotantoa huomattavalla veroedulla. Erityisesti tehottomat sekä ympäristölle haitalliset yritystuet tulisi perata läpi ja näiden tarkoituksenmukaisuus kyseenalaistaa, aivan kuten tämän vuosikertomuksen henki tässä meille osoittaa. Nähdäkseni tässä asiassa olisi kiireellinen tarve poikkihallinnolliselle, johdonmukaiselle arvioinnille, jota vuosikertomuksessa peräänkuulutetaan.

15.17 **Kim Berg sd:** Arvoisa rouva puhemies! Juha Sipilän hallituksen tavoitteena oli edistää julkisia cleantech-hankintoja ja siten tehdä Suomesta cleantechin sekä bio- ja kiertotalouden edelläkävijä. Hallituksen tavoitteita ei kuitenkaan valitettavasti saavutettu. Kuten edustaja Kiurukin tässä jo toi esille, julkisiin hankintoihin käytetään Suomessa vuosittain 35 miljardia euroa eli noin 17 prosenttia maan bruttokansantuotteesta. Nämä julkiset hankinnat voivat tarjota kotimaisille vientivetoisille cleantech-yrityksille hyvän ponnahduslaudan kansainvälisille markkinoille, sillä suuri osa suomalaisten cleantech-yritysten liikevaihdosta tulee viennistä ja usein cleantech-yritystoiminnan haasteeksi nousee innovaatioiden muuttaminen kannattavaksi liiketoiminnaksi.

On hyvä muistaa, että vuoden 2014 EU-direktiivi ja hankintalaki mahdollistavat jo nyt ympäristökriteerien huomioimisen julkisissa hankinnoissa. Hankintojen ohjattavuus on valitettavasti kuitenkin toistaiseksi heikkoa varsinkin kuntasektorin osalta. Valtion 35 miljardin euron vuotuinen hankintapotti voisi tarjota erittäin vahvan vivun, jolla samalla, kun edistetään Suomen kansainvälisen kestäväen kehityksen ja erityisesti ilmastonmuutoksen tavoitteiden toteutumista, luotaisiin myös pohjaa uudelle viennille kasvavalla cleantech-alalla. Kasvavien yritysten tukeminen on erityisen tärkeää, koska kasvavat yritykset tarvitsevat niitä referenssejä kansainvälistyäkseen. Kannatankin todella lämpimästi vuosikertomuksen ehdotusta suosia hankinnoissa cleantechia eli puhtaan teknologian ratkaisuja, jotka pyrkivät ratkomaan ja ehkäisemään paitsi paikallisia myös globaaleja ympäristöongelmia.

Arvoisa puhemies! Julkisten hankintojen kestävyden lisäämistä jarruttaa tänä päivänä tiedon, osaamisen ja henkilöstöressurssien puute. Julkisen sektorin päättäjille on usein epäselvää, mitkä tuotteet ja palvelut ovat kestävästi tuotettuja, ja hankintojen keskinäinen vertailu on vaikeaa. Myös kestävyyskriteerien sisällyttäminen ja pisteyttäminen kilpailutuksessa on monelle toimijalle aidosti hankalaa. Tästä syystä tarvitaankin jatkossa päättäjien

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

työn tueksi ja helpottamiseksi selkeät kriteerit ja juridinen pohja kestävästi tuotettujen hankintojen tekemiseen.

15.20 Lulu Ranne ps: Arvoisa rouva puhemies! Nostan tästä vuosikertomuksesta nyt esiin kaksi osakokonaisuutta:

Ensiksi tämä julkisten cleantech-hankintojen kohta, joka on jo puhututtanut täällä. Siis keskeistähän tässä kohdassa ja ylipäätänsä koko meidän julkisten hankintojen osaamisessa on ihan perushankintaosaamisen kasvattaminen. Nämä prosessit ovat edelleen liian heikolla tasolla. Meillä ei ole riittävästi osaamista, ja tämä on oikeastaan ollut pitkään, vuosikausia, sanoisin jopa vuosikymmeniä, ongelma julkisella sektorilla. On tärkeää, että me todellakin niin kuntatasolla kuin sitten valtionhallinnossakin satsaamme tähän osaamiseen.

Niin kuin tässä todetaan, me emme ole onnistuneet Sipilän hallituksen tavoitteissa, eliikä lopputulos cleantech-hankintojen osalta onkin vähän niin kuin tyhjää täynnä. Meillä ei ole ollut vaikuttavia hankintoja. Meillä on tullut kalliita hankintaprosesseja, ja lopputulos ei kuitenkaan ole ollut sellainen kuin olisi toivottu. Eli me emme ole saaneet potkua näihin uusiin ratkaisuihin, eikä niitä ole kyetty riittävästi tuolla kentällä myöskään sitten hyödyntämään.

Ykkösenä on todellakin oltava sen hankintaosaamisen kehittäminen. Sitä kautta voimme myöskin saada todellakin potkua meidän omille pikkuyrityksillemme ja sellaisille yrityksillemme ja tuottajillemme, jotka eivät saa referenssejä muuten kuin julkisten hankintojen kautta.

Täällä on mainittu erikseen osaamiskeskus KEINO. Meillä on tällä hetkellä siellä täällä Suomessa, ympäri Suomea, tätä osaamista, mutta se pitäisi todellakin saada keskitettyä ja jaettua sitten laajasti ympäri meidän julkishallintoamme. KEINO voi olla yksi vaihtoehto, mutta varmasti niitä muitakin löytyy. Toivoisi tietenkin, että kaikessa hankinnassa tilanne olisi sellainen, että oltaisiin hyvin lähellä ruohonjuuritasoa. Meillä on hankintalaki, hankintalain soveltaminen, myöskin sen hyödyntäminen. Tiedetään varsin hyvin, että aika monessakin tapauksessa, erityisesti ehkä yksityisellä puolella, on myöskin ongelmia hankintalain soveltamisessa.

Hankintakriteerit nostettiin jo tässä esiin. Nykyisinkin kun olet pätevä, kun olet hyvä hankkija, pystyt hankkimaan kestävästi, pystyt hankkimaan lähituotteita, pystyt hankkimaan ympäristöystävällisesti ja cleantechin mukaisesti. Jotta tätä sitten saataisiin laajennettua, niin se tarkoittaa todellakin sitä, että meillä vahvistetaan hankintaa joka puolella julkishallinnossa.

Toinen kohta, jonka otan esiin, on digitalisointi. Ehkä osa teistä sattui katsomaan eilen A-studiota, jossa käsiteltiin ict-palveluita, Valtoria, käsiteltiin hätäkeskuksen hengenvaarallisia tilanteita, jotka olivat syntyneet sen takia, että meillä ei toiminut digitalisaatio. Meidän ict-palvelumme eivät toimi, edes ne, jotka ovat välttämättömiä henkien pelastamiseksi. Siellä tuli myöskin hyvin esiin asia työhyvinvoinnista, asiakaslähtöisyydestä. Eihän voi tietenkään olla niin, että julkishallinnon ict-palvelut katkeavat kesken asiakkaiden tapamisen. Siinä kärsivät niin asiakkaat kuin asiantuntijatkin.

Eli sanoisin, että tämä on erittäin hyvä ja tärkeä raportti. Hienoa, että lähetämme tämän nyt eteenpäin. Toivottavasti kaikki tässä esiin nostetut ongelmat otetaan tosissaan. Ict-palvelut, koko tämä digitalisaatio, ovat suuri mahdollisuus meille kaikille, ja jos mietitään ihan julkisen sektorin säästöjä, tuottavuutta, on myöskin niin, että jos saadaan hyödynnettyä kaikki digi, kaikki robotisaatio, kaikki automatisaatio, niin meidän on mahdollista jopa

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

saada aikaiseksi sellainen työvoiman siirto, että saadaan julkishallinnon asiantuntijoita siirrettyä yksityiselle puolelle, jossa on huutava pula asiantuntijoista. Tässä on myöskin mahdollista saada hyötyjä sillä tavalla, että jokaista eläköityvää varten ei tarvitse ottaa uutta työntekijää. — Kiitoksia.

15.25 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Kiitän kollegoita edellisistä oikein hyvistä puheenvuoroista, ja tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana haluan pitää tässä yhteydessä nyt kuitenkin yksittäisen kansanedustajan näkökulmasta puheenvuoron, koska emme valiokuntana vielä ole käsitelleet tätä Valtion tarkastusviraston toimintakertomusta.

Itse olin hyvin ilahtunut siitä, että tämä vuosikertomus on hyvin selkeä ja informatiivinen ja myös mielestäni positiivisella tavalla voi ohjata eduskuntaa parempaan työhön. Esimerkiksi huomio siitä, että Suomi ei ole tavoittanut cleantech-tavoitteitaan, ja analyysi siitä, mistä tämä johtuu, sekä toimintasuositukset paremman tuloksen saavuttamiseksi olivat mielestäni erittäin hyviä. Oli kiinnostavaa lukea esimerkiksi, että kun viime kaudella Sipilän hallitus esitti hallitusohjelmassaan erittäin kunnianhimoisen tavoitteen, että Suomesta pitäisi tulla cleantechin johtava mallimaa, niin syy siihen, miksi tässä tavoitteessa ei olla onnistuttu, on isolta osalta se, että valtio ja kunnat ikään kuin viettävät eri suuntiin. Ja mistäs tämä sitten johtuu, niin se johtuu siitä, että meiltä puuttuu valtakunnallinen hankintastrategia tai ohjaava lainsäädäntö tai se, että seurattaisiin pitkällä aikavälillä sitä, miten ympäristötavoitteita saavutetaan, ja sitten tehtäisiin päätöksiä sen mukaan, kuinka ympäristötavoitteita on saavutettu. Eli nämä olivat minun mielestäni erittäin hyviä havaintoja, ja voimme nyt sitten eduskunnassa näistä vetää jo johtopäätöksiä.

Sitten myöskin Valtiontalouden tarkastusviraston huomiot siitä, että Suomessa tarvitaan politiikkajohdonmukaisuutta ja sitä, että eri hallinnonaloilla tehdään yhteistyötä vaikkapa kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi, ovat tietenkin erittäin tarpeellinen muistutus. Kuten sekin, että kun puhutaan kestävästä kehityksestä, niin on huomattava se, että sillä, mitä päätetään kansallisesti, on merkittäviä vaikutuksia myöskin muun maailman kehitykseen. Esimerkiksi Agenda 2030 sitoo Suomen toimintaa, ja se tulisi ottaa vakavasti, eli meidän tulee edistää Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteita myös kansallisella tasolla päätöksenteossamme. — Kiitos.

15.28 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Tämä Valtion tarkastusviraston vuosikertomus eduskunnalle sisältää todella monia kiinnostavia asiakohtia. Itse kiinnitin huomiota valtion omaisuuden hoitoon ja siihen, että valtion omaisuutta tulisi tarkastella aina kokonaisuutena. Tässä tarkastuskertomuksessa todetaan näin: ”Valtion omaisuuden kokonaisuuden hallintaa on jo pyritty parantamaan. Yhtenä keinona on pidetty valtion konsernitaseen laatimista” — niin kuin täällä jo edelläkin puheenvuorossa on todettu. ”Tällöin omaisuus tulisi huomioitua vuosittaisessa talousprosessissa. Mutta tätä konsernitasetta ei ole kuitenkaan yrityksistä huolimatta saatu vielä toteutettua. Sen sijaan valtion tilinpäätöksen yhteydessä raportoidaan omaisuudesta aiempaa kattavammin kokonaistaseen kautta.”

Mutta, arvoisa puhemies, valtion omaisuudesta luopumisen osalta ja sen myynnin osalta pitäisi aina tehdä tarkastelua myös pitkällä aikavälillä ja tarkastella sitä valtion strategiaan tavoitteisiin nähden. Investointien rahoitusta kun pohditaan, tulisi aina myös tarkastella velkaa ja velanottoa vaihtoehtona omaisuuden myynnille. Tämä todetaan tässä raportissa. Sen jälkeen kun lypsävä lehmä myydään, sen jälkeen sitten omaisuudesta saatava tuotovirtakin myös lakkaa olemasta, ja meillähän on surullisia kokemuksia, esimerkiksi Caru-

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

na-kaupat, jotka nousevat aina välillä tässäkin salissa esille, joiden mukaan ei ole aina järkevää eikä tarkoituksenmukaista myydä strategisesti tärkeää, merkittävää valtion omaisuutta, ja nyt sitten on myös tarkastusvirasto nostanut tämän ongelmakohdan esille, ja minä kiitän siitä kyllä tarkastusvirastoa.

Cleantechin osalta tavoitteet ovat minusta oikeansuuntaisia ja tärkeitä, mutta keinot näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ovat olleet riittämättömiä, niin kuin on nyt tässä jo todettu, ja tarvitaan politiikkaohjausta, ja myös sitten tulisi laatia tällainen poikkihallinnollinen strategia ja yhteinen hankintastrategia, jotta kunnilla olisi sitä peräänkuulutettua hankintaosaamista, että voitaisiin sitten valita ympäristöystävällisiä, ekologisia ja taloudellisestikin ehkä kestävämpiä ratkaisuja ja vaihtoehtoja.

15.31 Harry Harkimo liik: Arvoisa rouva puhemies! Kun hallitusohjelmaa käsiteltiin täällä, niin puhuin konsernitilinpäätöksestä ja konsernitaseesta, joka pitäisi tehdä valtiolle. Nyt tarkastusvirasto on nostanut johdonmukaisesti esille tarpeen uudistaa valtion taloussuunnittelua ja taloudenhoitoa. Jostain syystä tästä konsernitaseesta on puhuttu jo monta vuotta peräkkäin, mutta sitä ei ole koskaan saatu aikaiseksi.

Viime hallituskaudella hallitus ilmoitti budjetin olevan positiivinen 800 miljoonaa, josta se ei kuitenkaan ollut positiivinen, jos ajatellaan, että Vakelle siirrettiin 1,7 miljardia omaisuutta, mikä huomioitiin sitten valtion budjetissa 1,3 miljardilla, ja sitten myytiin omaisuutta, ja oikeasti se valtion budjetti oli 1,5 miljardia miinuksen puolella. Jos tase oltaisiin tehty, niin tammöisiä eräiä ei olisi pystynyt siirtelemään tällä tavalla.

Siksi minä oikeasti toivon nyt, että kun tämä menee valiokuntaan, niin tähän kiinnitetäisiin huomiota, että tammöinen konsernitilinpäätös pitää tehdä. Kaupungit joutuvat jo tekemään näitä konsernitilinpäätöksiä, ja siitä saa helposti kuvan, minkälaisia yhtiöitä heillä on ja minkälaista tulosta he tekevät. Tammöinen tarvitaan myös valtiolle.

15.32 Jussi Saramo vas: Arvoisa rouva puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus on syytä ottaa todella vakavasti. Erityisen tärkeä on huomio siitä, että investointia ja rahoitusta pohdittaessa tulisi aina myös tarkastella velkaa ja velan ottoa vaihtoehtona omaisuuden myynnille, aivan kuten edustaja Hänninenkin tässä nosti esiin.

Kun katsomme taaksepäin valtion omistusten myyntiä, voimme todeta sen olleen yleensä taloudellisesti huono valinta. Menetetetyt osinkotulot sekä arvonnousu ovat mittaluokaltaan valtavia suhteessa myynneistä saatuihin tuloihin. Vanhoina korkeiden korkojen aikoina valtion omaisuuden myynti saattoi joskus olla taloudellisesti kannattavaa, ja joidenkin yhtiöiden osalta se on ollut myös välttämätöntä esimerkiksi EU-sääntöjen takia, mutta viime vuosina myynnit ovat kuitenkin olleet ideologisia ja valtiontalouden kannalta vastuutomia.

Suomi saa tällä hetkellä kymmeniksi vuosiksi lainaa, korotonta lainaa jopa, tai jopa miinuskorkoista lainaa, kiinteällä korolla. Valtion omistamien yhtiöiden tuotto sen sijaan on ollut keskimäärin yli kuusi prosenttia, ja kun tästä poistetaan tärkeät erityistehtävayhtiöt, joiden ei ole tarkoituksenaan tehdä merkittävää tuottoa, päästään kaksinumeroisiin tuotolukuihin. Me siis myymme korkean tuoton omistuksia maksaaksemme miinuskorkoista, kiinteäkorkoista lainaa.

Viimeksi tänään toinen iltapäivälehti pelotteli suomalaisia valtionvelan määrällä. Kuten aina, jutussa jätettiin kertomatta omaisuuden määrä, jota on velkaa enemmän. Olennaisinta velkapelottelussa kuitenkin on ymmärtää, että valtio ei ole kotitalous eikä valtio ole edes

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

yritys, vaikka senkin on investoitava tulevaisuuteen, jos se haluaa menestyä. Valtio, toisin kuin yksityiset tahot, ei yritäkään koskaan maksaa velkojaan pois vaan antaa niiden arvon laskea ajan mukana itsestään suhteessa kansantuloon. Suomen valtio ei myöskään ole kor-kojen armoilla jo otetussa velassa, koska laina on kiinteäkorkoista. Meille maksetaan laina-rahasta, ja kaiken lisäksi siitä on jo yli neljännes meidän omalla keskuspankillamme, olem-me siis velkaa itsellemme.

Arvoisa puhemies! Ytimessä ei ole bruttovelan määrä, vaan se, mihin raha on käytetty. Kun velkaa vähennetään myymällä tuottavaa omaisuutta, käytännössä velkaannutaan enemmän jo lähivuosina.

VTV aivan oikein haluaa parantaa valtion omaisuuden kokonaisuuden hallintaa. Omaisuuden hallinnan pitää olla suunnitelmallista, ja se tulee kytkeä pitkän aikavälin strategi-siin tavoitteisiin.

Tähän on helppo yhtyä. Erityisesti ja pikaisesti pitäisi harkita valtion kehitysyhtiön Vake Oy:n tulevaisuutta, jota selvitysmiehen mukaan määrittävät poliittisten päätösten li-säksi kaksi avainseikkaa: sijoitusten päällekkäisyys muiden valtion sijoitusyhtiöiden kans-sa ja sijoitusvarallisuuden sopiva määrä. Samoin Solidiumin rooli on aika erikoinen. Avoi-muuden, hyvän hallinnon, demokratian ja talouden kestävyuden vuoksi omistusta on sel-keytettävä ja pyrittävä ideologisen yksityistämisen sijaan yhteiskunnan kokonaisuuden ke-hittämiseen pitkälle tulevaisuuteen.

15.36 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä kollegat ovat käyttäneet erinomai-sen hyviä puheenvuoroja tämän kertomuksen johdosta. Tästä keskustelusta on onneksi puuttunut sellainen tälle salille usein tyypillinen poliittinen pikkunäppärä nokittelu. Asiat ovat olleet tärkeitä ja niitä on valotettu eri puolilta. Luulen, että viime aikoina me kaikki olemme, itse kukin, joutuneet Valtiontalouden tarkastusviraston kanssa tekemisiin kiikut-taessamme sinne raportin vaalirahoituksestamme.

Tämä kertomus keskittyy viiteen asiaan, ja kuten etukäteen arvelin, täällä kollegat ovat monipuolisesti niitä esille nostaneet ja niitä käsitelleet. Sen vuoksi en lähde itse toistamaan niitä asioita, vaan viittaan raportin lopulla oleville sivuille 44—49, joilla on luettelo tarkas-tusjulkaisuksista viime vuoden syyskuusta tämän vuoden elokuuhun. Siellä on 5 eduskunnal-le annettua kertomusta, 71 eri kirjanpitoyksiköiden tilintarkastuskertomusta, sitten finans-sipolitiikan tarkastuskertomuksia, selvityksiä ja jälkiseurantaraportteja 4 kappaletta sekä erinomaisia tuloksellisuuden tarkastuksia ja selvityksiä ja jälkiselvitysraportteja. En lähde niitä yhtäkään referoimaan, mutta nostan esille näistä jälkimmäisistä esimerkiksi tarkastus-kertomuksen 9/2019 sosiaali- ja terveysministeriön hallintoalalta, Ohjauksen vaikutus en-sihoitopalvelun toimivuuteen, joka oli todella tärkeä raportti, opetus- ja kulttuuriministeri-ön hallinnonalalta Yleissivistävän koulutuksen opetus- ja oppimisympäristöjen digitali-soinnin, sisäministeriön hallinnonalalta poliisin liikennevalvonnan tuloksellisuusraportin ja eräitä muita tärkeitä.

Minun mielestäni on erittäin tärkeää, että me täällä eduskunnassa ymmärrämme tämän julkisen talouden ja toiminnan valvonnan kokonaisuuden. Siinä on neljä tärkeää osaa: si-säinen valvonta, sisäinen tarkastus, tilintarkastus ja riskienhallinta. Riskienhallinta on tu-levaisuusorientoitunutta, nämä muut peilaavat sitten kulloisiakin lakivelvoitteita, ja sisäi-sellä tarkastuksella käytännössä toteutetaan yhtenä tekijänä tätä valvontaa. Erinomaista, että meillä on hyvin toimiva Valtiontalouden tarkastusvirasto.

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

15.38 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Tämän tarkastusviraston kertomuksen lukeminen oli erittäin hyvää perehdytysmateriaalia minulle, kun olen nyt aloittanut tarkastusvaliokunnan täysin uutena varapuheenjohtajana enkä ole valiokunnassa aikaisemmin työskennellytkään. Kertomuksessa on monia mielenkiintoisia teemoja.

Ensinnäkin minusta on hienoa, että myös tarkastusvirasto tuo voimallisesti esille kestävä kehityksen politiikkajohdonmukaisuutta. Kestävä kehitys ei voi toteutua, jos se ei ole päätöksenteon perustana kaikessa politiikassa kaikilla tasoilla. Tällä hetkellä tästä tavoitteesta ollaan vielä melko kaukana, ja esimerkiksi talousarviossa kestävä kehityksen tavoitteet ovat olleet toistaiseksi kovin ohuesti näkyvillä.

Kestävä kehityksen toteutumista voidaan edistää myös esimerkiksi julkisilla hankinnoilla, joista tässä kertomuksessa on myös kirjoitettu. Kertomuksessa tuodaan esille muun muassa se, että julkisilla hankinnoilla voidaan myös tarjota kotimaisille vientivetoisille cleantech-yrityksille ponnahduslauta kansainvälisille markkinoille. Valitettavasti kestävä kehityksen kriteerit eivät ohjaa riittävästi julkisia hankintoja, ja erityisen huonosti asia toteutuu kunnissa.

Suomen julkisen hallinnon sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin tulisikin huomattavasti vahvistaa. Tämä edellyttää hankintaorganisaatioiden strategisen osaamisen vahvistamista. Vuoden 2014 EU-direktiivi ja hankintalaki mahdollistavat kyllä jo nyt ympäristökriteerien huomioimisen julkisissa hankinnoissa huomattavasti nykyistä enemmän. Julkisten hankintojen kestävyuden lisäämistä jarruttaa tiedon, osaamisen ja henkilöstöresurssien puute. Julkisen sektorin päättäjille on usein epäselvää, mitkä tuotteet ja palvelut ovat kestävästi tuotettuja, ja hankintojen keskinäinen vertailu on joskus jopa vaikeaa. Kestävyyskriteerien sisällyttäminen ja pisteyttäminen kilpailutuksessa on monelle toimijalle aidosti hankalaa ja vaikeaa. Tarvitaan selkeät kriteerit ja juridinen pohja päättäjien tueksi ja työn helpottamiseksi.

Arvoisa puhemies! Tarkastusviraston toiminnassa ja tarkastuksissa korostuvat tulevaisuuteen suuntautuminen ja yhdessä oppiminen. Mielestäni on erittäin kannatettavaa, että tarkastusten tavoitteina on yhdessä miettiä, miten asiat tulevaisuudessa voidaan tehdä vieläkin paremmin. Virheistä yhdessä oppiminen on hyvä periaate tarkastustoiminnalle. Tämä periaate toivottavasti siirtyy myös kaikkiin sisäisiin tarkastuksiin.

Toisaalta myös tarkastusvirasto tarvitsee jatkuvasti sparrausta ja palautetta. Kenties tämä toimintatapa näkyy jo siinäkin, että vuonna 2018 tarkastusvirasto antoi vähemmän huomautuksia puutteista kuin aikaisempina vuosina. Toki kehitettävääkin on löytynyt, esimerkiksi toimivallan määrittelyn puutteita, sekä digitaalisten ohjelmien keskeneräisyydestä ja riskien hallinnan puutteesta johtuvia isojakin ongelmia. Valtionhallinnosta on osattava tehdä riskienhallintaa sekä hyöty- ja haitta-analyyseja, ja siksi tarkastusviraston suositus valtionhallinnon kattavammasta riskienhallinnasta onkin kannatettava.

Palvelujen digitaalistamisprosesseissa on ollut ongelmia, toki myös onnistumisia. Tässä kertomuksessa todetaan, että hallinnon ylätasolla tunnutaan ymmärtävän digitalisoinnin mahdollisuudet hyvin mutta puutteita on tavoitteiden asettamisessa ja toimenpiteiden aika-aulutuksessa. Selkeitä virheitäkin on tapahtunut, kuten olemme ihan viime aikoina kuulleet. Lisäksi digitalisaation vaatimat asiakaslähtöiset toimintatavat tuntuvat juurtuvan kovin hitaasti, eivätkä digitaaliset palvelut aina tarkoita asiakkaan kannalta sujuvampaa palvelua. Näistä asioista meidän olisikin valiokunnassa syytä kuulla paljon enemmän.

Hallinnon palveluiden digitalisointi edellyttää aina myös viranomaistoiminnan kokonaisvaltaista kehittämistä. Muuten voi käydä niin, että ainoa muutos on paperisen lomak-

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

keen muuttuminen sähköiseksi. Näin on valitettavan usein käynyt. Tämä ei voi olla digitaalisaation tarkoitus.

Lisäksi aina on muistettava tietosuoja-asiat sekä se, että meillä on tälläkin hetkellä lähes miljoona kansalaista, jotka eivät pysty, voi tai kykene käyttämään digipalveluja, eli myös valtionhallinnossa tarvitaan tulevaisuudessakin puhelimitse ja kasvotusten tarjottavia palveluja.

Lopuksi haluan korostaa pääjohtaja Tytti Yli-Viikarin tavoin tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Sen mahdollistamiseksi tarvitaan laadukasta, kattavaa ja saavutettavaa tietoa. Näyttöön perustuvan päätöksenteon tulisi aina olla tavoitteena, ja meille kansanedustajille sen tiedon saamisen tulisi olla mahdollisimman helppoa.

15.44 Janne Heikkinen kok: Rouva puhemies! Täytyy aivan erikseen tässä onnitella edustaja Saramoa retorisesta jalkakikasta, jonka hän täällä suoritti tuomitessaan ideologisen yksityistäminen. Hän sai kuulostamaan sen aivan siltä kuin olisi itse tekemässä pragmaattista yksityistämistä tuolla hallituksessa aivan näinä päivinä.

Asia, joka tässä itse keskustelussa on jäänyt mainitsematta, on itse asiassa se, että vuosikertomuksesta käy ilmi toive siitä, että valtio-omisteisten yhtiöitten ja liikelaitosten toimintamuotoa ja tavoitteita arvioitaisiin säännönmukaisesti siitä näkökulmasta, ovatko ne taloudellisen ja yhteiskunnallisen kokonaistuloksen näkökulmasta edelleen perusteltuja, ja nähdäkseni juuri tälle pohdinnalle olisi nyt kysyntää muutaman erityistehtäväyhtiön osalta. Vaikuttaa nimittäin siltä, että aika on tullut kypsäksikin keskustella esimerkiksi Veikkauksen ja Alkon omistamisen mielekkyydestä ja niiden monopoli-asemasta, sillä valtion intressit tämäntyyppisessä liiketoiminnassa voitaisiin kyllä ihan semmoisella pragmaattisella sääntelyllä ja valvonnalla muutoinkin turvata.

15.45 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Valtion omaisuudella on meidän suomalaisten kannalta valtava merkitys. Kun kaikki lasketaan yhteen, sen käypä arvo lienee 100 miljardin euron luokkaa, mikä valtiolla omaisuutta on. Totta kai siihen kuuluvat maantiet, rautatiet sun muut, mutta sillä on myös valtavaa omaisuutta, joka liittyy erilaisiin pörssi-osakkeisiin. Esimerkiksi pörssiyhtiöissä osakkeita omistetaan noin 28 miljardilla eurolla. Lisäksi valtion omistajayksikkö on arvioinut yhteensä noin 10 miljardin euron arvoiseksi omaisuuden, joka on tämmöisissä listaamattomissa yhtiöissä, erilaisissa sijoituksissa. Elikkä tämä kuvaa sitä, mikä on valtion omaisuuden todellinen arvo valtion talousarvion kannalta.

Tänne taloon on tulossa lähiaikoina käsittelyyn valtion seuraavan vuoden talousarvio, ja siinäkin on merkitystä sillä, kuinka paljon valtion omaisuus tuottaa voittoa, joka tuloutuu sitten valtion kassaan. On aina muistettava se, että jokaisella hallituksella on oma omistajapoliittinen linjansa ja jokaisessa hallituksessa on varattuna jollekin ministerille kuuluvaksi omistajaohjauksen hoitaminen. Tänä päivänä, kun olemme esimerkiksi Posti-asioista keskustelleet hyvin paljon, ja monen muun valtionyhtiön osalta, miten omistajaohjaus hoidetaan, niin kuitenkin on syytä muistaa kaikkien Suomen kansanedustajien se, että valtio pyrkii toimillaan siihen, että omaisuus tuottaa, että se ei ole pelkkä rasite. Totta kai se on aivan luonnollista, että pörssiyhtiöt ja muut yhtiöt tuottaisivat valtion kassaan voittoa ja että omaisuutta käytettäisiin viisaasti niin, että sillä olisi tulevinakin vuosina tuottoa.

Totta kai valtio joutuu omaisuudenhoidossa ottamaan muitakin intressejä huomioon, sanotaan nyt vaikka Metsähallituksen maaomaisuuden hoito. Siellä on muitakin intressejä

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

kuin metsätalouden tuotto, mikä on valtiolle toki sekin tärkeä, mutta siellä on sitten virkistysarvoja ja monia muita arvoja, erilaisia luontoarvoja, joiden hoitaminen kuuluu Metsähallitukselle ja osittain ympäristöministeriölle. Pitää muistaa se, että nämä kaikki arvot yhteensovitettuna, niidenkin jälkeen on muistettava se, että esimerkiksi Metsähallituksen omaisuuden pitää tuottaa. Jos se rupeaa viemään budjetista kassavaroja, niin sen omaisuuden hoitaminen käy vaikeaksi ja sitten joudumme tinkimään jostakin muusta.

Elikkä kyllä valtion omistuksella on todella paljon merkitystä, ja niin kuin tässä Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomuksessa sanotaan, aivan oikein, niin valtion omaisuudella pitää olla tuottoa ja on käytettävä omaisuutta viisaasti, ja sitä vartenhan tuo Valtiontalouden tarkastusvirasto nimenomaan toimii, että se tarkastaa, miten tätä valtion omaisuutta eri yhtiöissä hoidettu ja sitten onko menty niiden sääntöjen ja ohjeiden mukaan, mitä tämä talo on antanut.

15.48 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! Kiitos, edustaja Heikkinen, on aina mukavaa saada kehuja.

Vasemmisto on usein yksin jäänyt tässä salissa puolustamaan yhteistä omaisuutta. Eikä se mikään salaisuus ole, että nykyisessä hallituksessa vasemmisto ei ole kannattanut valtion omaisuuden myyntiä. Mutta mikä on vaihtoehto? Niin kuin tiedetään, sillä puolen salia on suorastaan ideologinen tavoite päästä eroon yhteisestä omaisuudesta. Osana kompromissia olemme joutuneet sen hyväksymään, että omaisuuden myynti ei lopu, mutta toki tulemme toimimaan sen eteen, että mahdollisimman suuri osuus yhteisestä omaisuudesta — ja mahdollisimman hyödyllinen osuus — jatkossakin säilyy kaikkien meidän suomalaisten omana. [Toimi Kankaanniemi: Ei hallituksessa ole pakko olla!]

15.48 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Tässä täytyy kyllä edustaja Saramoa muistuttaa siitä, että kyllähän valtioneuvosto tekee kollektiivisesti päätöksiä ja kantaa niistä kollektiivisesti vastuun. Mielenkiintoista nähdä, onko tästä tulossa hallituspuolueiden edustajien toimintatapa. Kun ilmastovuosikertomusta käsiteltiin, niin täällä hallituspuolueiden edustajat vaativat hallitukselta ilmastotekoja. Kantakaa vastuu ja tehkää näitä tekoja.

15.49 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Se on totta, että valtio joskus myy omaisuuttaan, joskus ostaa uutta omaisuutta. Muistan semmoisen tapauksen, jossa aikanaan ostettiin islantilaiselta pörssisijoittajalta välikäden kautta Elisan osakkeita niin, että valtio sai merkittävän omistusosuuden tähän tärkeään teleyhtiöön. Sen jälkeen valtiolle on tullut sitten totta kai tämä Solidium, joka näissä pörssi-yhtiöissä vähemmistöosakkuuksia hoitaa ja pyrkii sellaisiin omistuksiin, joista kansakunnalle on suurta hyötyä. Tämä tapaus Elisa oli aikanaan ihan erinomainen esimerkki siitä, miten kannattaa toimia tilanteessa, jossa tulee mahdollisuus saada valtion omistukseen sellaista omaisuutta, jolla on kansakunnan kannalta suurta hyötyä. Sitä varten pitää valtiollakin olla, kun pörssiosakkeista puhutaan, työväline, jolla pystytään nopeasti toimimaan tarvittaessa — ei voida hyvää kauppaa jättää tekemättä. Vanha, viisas omaisuudenhoito-yhtiön johtaja aikanaan sanoi hyvin viisaasti, että hyviä kauppia on harvoin tarjolla, huonoja kauppia voi tehdä vaikka joka päivä.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 32/2019 vp

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

6. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 18.9.2019 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 16.32.